نوي (90) منتخب حديثونه او دحفظ حديث پنځمه مقابله

جمع او ترتيب

ډاکټر/ محمد مرتضى عائش محمد

نشر او توزيع : د دعوت او جالياتو دپاره مرستندويه مکتب ربوة - رياض - سعودي عربستان

جمله ټول حقوق د ليکوال دپاره محفوظ دي

دچهاپ کال : 1437هـ /2016 م

Download From: Aghalibrary.com

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

الحمد لله رب العالمين, والعاقبة للمتقين, والصلاة والسلام على سيد الأنبياء والمرسلين, وعلى أله وأصحابه وأتباعه إلى يوم الدين, أما بعد:

په دين اسلام كښې دنبوي سنتولپاره ډيرأهميت (أړتيا) شته ، ځكه چه نبوي سنت د اسلام په أحكامو كښې دقران كريم نه روستو ددوهم مصدر حيثيت لري له دې وجې نه ټول مسلمانان بايد د نبوي سنتو پوره اهتمام او تابعدارې اوكړي .

له دي وجې نه ما دالله تعالى په مرسته او كومك سره دا كوشش اوكړو چه يوه داسي مجموعه داحاديثو وليكم چه په هغې كښې د عقيدې او احكامو او همدارنګه د اخلاقو په اړوند معلومات موجود وي.

او ورسره به بعضي علمي مسئلې كومې چه دهمدي احاديثو نه مأخو(راخستلى) شوي وي هم ذكر كيږي .

ددي لپاره چه مسلمانان د خپل خوږ پيغبر محمد صلى الله عليه وسلم سره مينه او محبت اوکړي، او دهغه تعظيم اوکړي او په دي سره دالله تعالى رضا حاصله کړي په دنيا اواخرت دواړو کښي او په دي علمي مسائلو کښي مي داسلام هغه لوي عالمانو څخه چه داسلام خدمت يي کړی دی هم فائده اخستي ده لکه امام يحى بن شرف النووي، او همدارنګه حافظ ابن حجر العسقلاني وغيره ، الله تعالى دې هغوي ته ښې بدلې ورپه برخه کړي !

دالله تعالى نه په عاجزۍ سره دعاکوم چه زما دا عمل په خپل دربار کښي قبول کړي او فائده مند يي اوګر ځوي!

په حديث باندي دصحت وغيره حکم کول ، هرکله چه حديث په صحيحينو (بخاري او مسلم) کښي موجود وي نو بيا په هغه حديث باندي حکم کولو ته ضرورت نشته ځکه چه ټول امت مسلمه ددي دواړو کتابونو (بخاري او مسلم) په صحت باندي اتفاق کړی دی .

او كه چیرته حدیث د سنن اربعه (سنن ابي داوود سنن نسائي ، سنن ابن ماجه ، سنن ترمذي) څخه وي نو په حدیث باندي دحكم كولو باره كښي مي دعلامه ناصرالدین الالباني په قول (وینا) اكتفاء كړي ده ، او په زیاتو احادیثو كښي مي ورسره دامام ترمذي قول هم ذكر كړی دی ځكه چه امام ترمذي په دي باب كښي جدا مذهب لري الله تعالی دې په دوي باندي رحم اوكړي !

په اخره كښي زه ډیر احترامات وړاندي كوم فضیلة الشیخ خالد بن علي ابا الخیل ته كوم چه مدیر دی دالمكتب التعاوني للدعوة والارشاد وتوعیة الجالیات بالربوة : الریاض . ځكه چه هغه مونږ ته ډیره ښه لارښو نه اوكړه .

او همدارنګه د شیخ ناصر بن محمد الهویش هم ډیره مننه كوم ، كوم چه مدیر دی دقسم الجالیات ، او دخیر په دي كار كښي ډیر حریص دی ، او دزړه له كومي

دهر هغه چا شکر ادا کوم چا چه ما سره يي په دي کار کښي مرسته او کومک کړی دی ، د بيلګي په توګه دعاة (داعيان) ورونه په قسم الجاليات کښی .
او همدارنګه ښاغلی محترم ورور عبد العزيز مضعوف الله تعالی دې ټولو ته ډيري ښي بدلي ورپه برخه کړي !
وصلى الله وسلم على نبينا محمد, وعلى أله وأصحابه وأتباعه, والحمد لله رب العالمين, كتبه مؤلفه بتأريخ 1437/1/11هـ -20145/10/24م.

بسم الله الرحمن الرحيم

فضل الصدقة من الكسب الحلال الطيب

1 -عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ، وَلاَ يَقْبَلُ اللهُ إِلاَّ الطَّيِّبَ؛ فَإِنَّ اللهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ، ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهِ، كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فَلُوَّهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 1410، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 63 - (1014)

د پاک حلال مال نه صدقه او دهغې فضیلت :

د ابوهريره ﷺ نه روایت دی چه نبي کریم ﷺ فرمايلي دي : چاچې د کجورې برابر صدقه ورکړه دحلال مال نه، او الله تعالی نه قبلوې مګر حلال مال ، پس بیشکه الله تعالی د هغه دا صدقه په ښي لاس أخلي ، او د هغه د پاره يي داسي زياتوې لکه په تاسو کې چې يو کس خپل

د اس بچی پالې، تردې چې دهغه صدقه د غره برابر لویه شي .

دراوي پيژندنه:ددي حديث راوي عبدالرحمن بن صخر الدوسي اليماني دی او په أبوهريره ﷺ باندي مشهور دی ددي وجه داوه چه ده به د خپلې کورنې چو پاني کوله او ورسره به یوه پیشو هم وه

ابوهريره ﷺ په اوم (٧) کال دهجرت باندي د اسلام په دین مشرف شو، او په همدي کال باندي خيبر علاقه هم فتحه شوه .

او بیا یي څلور (۴) کاله د نبي کريم ﷺ سره یو ځاي تیر کړه او دعلم د حاصلولو لپاره يي ډير کوشش او حرص کوو .

تر دي چه ډير علم يي د نبي کريم ﷺ نه زده کړه , او ده په ټولو صحابه کرامو کښې د نبي کريم ﷺ نه زيات احاديث روايت کړي دي ، تر دي چه دده مسند په

پنځه زره دري سوه څلور او يا (۵۳۷۴) احاديثو باندي مشتمل دی او د مديني د فقهاو (پو هانو) له جملي څخه دی ، او په کال اوه پنځوس (۵۷) هجري کښې وفات شو او د بقيع په هديره کښې دفن شو .

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دنورو عبادتونو په شان په صدقه کې هم بايد نيت يواځې دالله تعالی رضاوي، او په هغې کې بايد بل هيڅ قسم ذاتي غرض ريا وغيره نه وي.

2- دحرام کسب کار نه دهر مسلمان دپاره ځان ساتل واجب دي، ځکه په دې سره دالله تعالی قهر او غضب نازليږي، او په دې سربيره حرام کسب دډيرو لويو نفساني مرضونو لکه ډير زيات لالچ، بخل، ناقلارۍ، وغيره سبب هم ګرځي.

3-په دې حديث کې د الله تعالی دپاره د يمين (ښی) لاس ذکر راغلی دی، ځکه چې فطري طور سره خوښ او محبوب شيان په ښي لاس سره اخستلی شي، د الله تعالی

أسماء او صفات چې په شرعي نصوصو کې ښکله راغلي دي، همغه شان په هغې باندي دتحريف يا تعطيل يا تشبيه يا تکييف نه بغير ايمان راوړل واجب دي، نو دالله تعالى په لاس ايمان لرل ښکله چې دهغه دشان سره لائق دی واجب دي .

الإسلام دين اليسر

2- عَنْ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ: النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 6488).

اسلام د اسانۍ دين دی

د عبد الله بن مسعود ﵁ نه روايت دی چه نبي کريم ﷺ فرمايلي دي :جنت تاسو ته ستاسو د پيزار د تسمکې نه هم ډير قريب او نيزدي دی ، او همدغه شان جهنم هم .

دراوي پیژندنه:ددي : ددي حديث راوي عبد الله بن مسعود ﷺ مشهور صحابي او په صحابه كرامو كښي دلوې عالمانو څخه يو لوي عالم او قارئ وو، او دده مسند په (۸۴۸) احاديثو باندي مشتمل دی رسول الله ﷺ سره په ټولو غزاګانو كښې شريک شوی دی ، او د نبي كريم ﷺ د فات نه روستو بيا د يرموک په غزا كښې كومه چه په شام كښې واقع شو ې وه هم شركت اوكړو او بيا عمرﷺ كوفي ته ددي لپاره اوليږه چه د كوفي خلكو ته ددين تعليم وركړې ، او دعثمان بن عفان ﷺ په زمانه دخلافت كښي د كوفي امير مقرر شو ، او بيا ورته امر اوكړی شو چه مديني ته راشي ، روستو ددينه چه مديني ته راغي په كال (۳۲) هجري كښې په مدينه كښي وفات او دبقيع په هديره كښي دفن كړی شو او عمر يي څه د بره (۶۰) كاله وو

ددي حديث د فوائدو څخه :
1- شراک نعل : داهغه څرمن ته وايي کومه چې په بيزار کې دځپي په بره طرف باندي وې او ځپي ته ډيره نيزدي وې نوکله چې د يو څيز د نيزديکت بيانول مقصد وې نو دا دمثال په طور ذکر کيږې .
2- د اسلام مبارک دين د اسانۍ او سهولت دين دی ځکه خو په داسي عقائدو مشتمل دی چې واضحه او اساني دي او هيڅ قسم ابهام نلري، او په داسي عبادتونو مشتمل دی چې هيڅ قسم سختي او سترتياوې نلري، او په داسي ښو او لوړو اخلاقو مشتمل دی چې د انساني فطرت او روغ عقل سره برابر او دښي ټولني ټولې تقاضاوې په ښه شان سره پوره کوې.
3- ددي حديث نه معلومه شوه چې په اخلاص او بندګي سره دجنت حاصلول ډير اسان دی، همدغه شان د خواهش په تابعدارۍ او دګناهونو په ارتکاب سره دوزخ هم ډير اسان دی، ددي وجې نه دخير او نيکۍ

كارونه سپک نه دي ګڼل پکار اګر کې لږ وې، همدغه شان دګناهونو نه ځان ساتلو کې کوتاهي هم نه ده پکار، ځکه دا پته نه لګې چې الله تعالی په بنده باندي د کوم نیک کار په وجه رحم وکړې او جنت ته يي داخل کړې، او دکومي ګناه په وجه ناراضه او بنده د دوزخ مستحق وګرځوي.

من أحكام الأضاحي

3- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: ضَحّى النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ، ذَبَحَهُمَا بِيدِهِ، وسمى وَكَبَّرَ، وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5565، وصحيح مسلم، رقم الحديث 17 - (1966)).

د قرباني ځنې مسائل

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی وایي : چې نبي کریم ﷺ په دوه سپین رنګه ښکره ورو ګډانو باندي قرباني وکړه، بسم الله، او الله اکبر ييورباندي ووايه، او

دحلالولو په وخت یي خپله خپه دځاروو په ښتونو باندي ایښي وه .

دراوي پیژندنه:ددي : ددي حدیث راوي أبو انس حمزه بن مالک الانصاري د نبي کریم ﷺ خادم دی ، د نبي کریم ﷺ د هجرت نه لس (۱۰) کاله دمخه په مدینه کښي پیدا شوی دی ، په وړوکوالي کښي د اسلام په دین مشرف شو، او بیا د نبي کریم ﷺ سره ملګری او دهغه خادم شو او لس (۱۰) کاله یي د هغه خدمت اوکړو اوچه کله نبي کریم ﷺ وفات شو ، نو ده دمشق ته سفر اوکړو او بیا د دمشق نه بصرې ته لاړو ، او ډیر احادیث یي د نبي کریم ﷺ نه روایت کړي دي چه دده مسند په دوه زره دوه سوه شپږ اتیا (۲۲۸۶) احادیثو باندي مشتمل دی ، او په کال دريې نوي (۹۳) هجري کښي د بصرې په ښار کښې وفات شو ، او عمر له سلو (۱۰۰) کالو ځخه زیات وو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

۱- املح : تک سپين څاروې ته وايي، او دلغت ځنې علماو دا هم ويلي دي : چې املح هغه سپين څاروې ته وايي چې توروالي ته مائل وې .

۲- په ذبح کونکي باندي واجب ده چې دقربانۍ څاروي د حلالو په وخت بسم الله ووايي، او دبسم الله نه بعد الله اکبر ويل هم ښه دي .

۳- په قربانۍ کې داشرط دی چې قرباني به په څاروي سره وي چې هغه: اوښان، غواګاني، ګډي، بيزي دي همدغه شان په قربانۍ کې داهم شرط دی چې څاروي به د عيب نه پاک وې، په هغه څاروي قرباني نه کيږې کوم چې ښکاره ړوند وي،يا ښکاره مريض وي،همدغه رنګ په هغه څاروي چې ښکاره ګوډ وي هم قرباني نه کيږې ، او په هغه خوار څاروي چې دهغې په هډوکو کې مازغه نه وي هم قرباني نه کيږې .

كيفية متابعة الإمام في الصلاة

4- عَنِ الْبَرَاء بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ إِذَا قَالَ: "سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ" لَمْ يَحْنِ أَحَدٌ مِنَّا ظَهْرَهُ، حَتَّى يَقَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدًا، ثُمَّ نَقَعُ سُجُودًا بَعْدَهُ.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 690، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 198- (474)

په مانځه کې د امام تابعداري

دبراء بن عازب رضي الله عنهما نه روايت دی، وايي: چې کله به نبي کريم صلى الله عليه وسلم "سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ" وويله : نو مونږ به تر هغه پورې خپلې شاه ګاني نه َښکته کولې دسجدې دپاره ترڅو چې به نبي کريم صلى الله عليه وسلم سجدې ته لاړو، بيا به مونږ دهغه نه وروسته سجدې ته تللو .

دراوي پيژندنه:ددي حديث راوي براء بن عازب ﷺ جليل القدرفقيه انصاري صحابي دى،دنبوي هجرت نه لس كاله مخكې پيدا شوى وو، او دحديثو په كتابونو كې دده دري سوه پنځه حديثونه نقل دي، براء بن عازب ﷺ دنبي كريم ﷺ په ملګرتيا كې په اتلس غزاګانو كې شركت كړى دى، اودبدر په غزا كې ددي وجې نه شريک نشو چې عمر يي كم وو اوله هغه غزا چې براء بن عازب ﷺ په كې شريک شو دخندق غزا وه، او دنبي كريم ﷺ د وفات نه روسته يي دفارس په فتوحاتو كې شركت هم كړى دى، بيا وروستو دكوفې ښار ته لاړو او هلته تر مرګ پوري پاتي شو او بالاخره د كوفې په ښار كې په كال دوه اويا (۷۲) يا يو او يا (۷۱) هجري كې وفات شو او عمر يي څه دبره اتيا كاله وو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

١- مقتدي به په مانځه کې د يو رکن نه بل رکن ته ترهغه وخته نه ځې ترڅو چې امام هغې ته تللی نه وې، نو مقتدي به ترهغه وخته سجدې ته نه ځې ترڅو چې امام خپل تندی دسجدي دپاره په ځمکه کيږدي ځکه چې په مقتدي باندي دامام تابعداري واجب ده .

٢- مقتدي به ترهغه وخته پوري اولنی تکبير نه کوې ترڅو چې امام دهغې نه فارغه شوی نه وي .

٣- مقتدي به ترهغه وخته پوري سلام نه ګرځوې ترڅو چې امام سلام نه وي ګرځولی .

كيفية السلام للتحلل من الصلاة

5- عَنْ سَعْد بْنِ أَبِي وَقَّاص رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ أَرَى رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ يَسَارِهِ، حَتَّى أَرَى بَيَاضَ خَدِّهِ.

(صحيح مسلم، رقم الحديث 199 - (582)

په مانځه کې سلام ګرځول او دهغې طريقه

د سعد بن ابي وقاص ﵁ نه روايت دی وايي: مانبي کريم ﷺ وليد چې ښي او چپ طرف ته يي سلام ګرځو او ما دهغه ﷺ دأنګو سپين والی وليد .

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي سعد بن أبي وقاص ﵁ جليل القدر قريشي صحابي دی، د نبوي هجرت نه دريش کاله مخکې په مکه مکرمه کې پيدا شوی دی او دځواني ورځې شپې يي په مکه مکرمه کې تيري کړې او دصحابه کرامو په هغه جماعت کې شامل دی کوم چې په دين اسلام کې اول داخل شوي وو، همدغه رنګ سعد

بن ابي وقاص رضي الله عنه دهغه لسو صحابه کرامو په جمله کې هم شامل دی کومو ته چې په یو مجلس کې د جنت زیری ورکړی شوی وو اوهمدغه شان سعدبن ابي وقاص رضي الله عنه یو د هغه شپږو صحابه کرامو د جملې څخه وو کوم چې عمربن الخطاب رضي الله عنه ددي دپاره انتخاب کړي وو چې دهغه دمرګ نه وروستو به د مسلمانانو د خلافت چاري په غاړه اخلي، مدیني ته یي هجرت کړی او دبدر په غزا کې او همدغه شان په نورو غزاګانو کې هم شریک شوی دی، سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه د نبي کریم ﷺ دمور بي بي د تره (کاکا) زوي دی ، په همدي وجه به ورته نبي کریم ﷺ ورته دماما مقام ورکولو، سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه زړور او دشجاعت خاوند وو، دعمر او عثمان رضي الله عنهما په دور خلافت کې د کوفې دښار والي وو سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه د قادسیه په جنګ کې د مسلمانانو سر لښکر وو او د الله تعالی په

فضل يي د فرس لښکر ته ماتي ورکړه، او دمدائن ښار هم دده په لاس فتح شوی وو سعدبن ابي وقاص ﵁ د ډيرو فضائلو خاوند دی دده دعاګاني به د الله تعالی په دربار کي زر قبليدې ، په صحابه کرامو کې د خپل منځې جنګونو په مهال يي اعتزال ځانله والی اختيار کړی وو، او خپلو بچوته به يي ويل چې ماته ددي جنګونو خبرونه مه راوړې، دسعد بن ابي وقاص ﵁ نه دحديث په کتابونو کې دوه سوه اويا حديثونه نقل دي، بالاخره په کال پنځه پنځوس هجري کې اوه (۷)ميله لري دمديني نه په عقيق مقام کې وفات شو بيا مديني ته دهغه جسد راوړل شو او جنازه وربandي دمديني والي مروان بن الحکم وکړه او په بقيع کې دفن شو.

ددي حديث د فوائدو څخه :
۱- ددي حديث نه معلوميږي چې لمونځ کونکی به د سلام ګرځولو په مهال خپل مخ ښي او چپ طرف ته ګرځوي ترڅو چې دده دمخ ښي او چپ طرف وليدل شي .
۲- سلام ګرځونکی به د سلام ښي او چپ طرف ته ګرځولو په مهال (السلام عليكم ورحمة الله) وايي لکه څنګه چې دنبي کريم ﷺ نه په مخکې ذکرشوي حديث کې ثابت شو .
۳- دمانځه نه وتلو دپاره سلام ګرځول دمانځه په ارکانو يو رکن دی ، څکه چې سلام ګرځول دمانځه په اخره کې دنبي کريم ﷺ هميشه عمل دی، او همدا دټولو صحابه کرامو او جمهورو علماو مسلک دی، د څنې علماو رايي ده چې دمانځه نه وتلو دپاره سلام ګرځول سنت دي خو غوره قول د جمهورو علماو دی .

التحذير من الرياء والسمعة

6- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُماَ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ سَمَّعَ، سَمَّعَ اللهُ بِهِ، وَمَنْ رَاءَى، رَاءَى اللهُ بِهِ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 47 - (2986)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 6499).

د رياء او ځان ښودني ځخه ويره

دعبدالله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی وايي: نبي کريم ﷺ ويلي دي: څوک چې د رياکارۍ او ځان ښودني دپاره نيک عمل کوې، الله تعالى به يي وشرموې .

دراوي پيژندنه:

عبد الله بن عباس رضي الله عنهما مشهور صحابي دی ، ابو العباس دده اسم کنيه ده ، په صحابه کرامو کښې د ډير علم او فضيلت خاوند وو، تر دي چه (حبر الأمة) يعني لوي عالم او د مفسرينو امام دی ، او په نسب کښې د نبي کريم ﷺ دتره ځوي دی، د نبي کريم ﷺ دهجرت

نه دري (٣) کاله مخکې په شعب أبي طالب کي پیدا شوی دی ، او د نبي کریم ﷺ څخه يي ډیر علم حاصل کړی وو، د حدیثو په کتابونو کښې دده نه، دنبي کریم ﷺ یوزرو شپږ سوه شپیته (١۶۶٠) احادیث نقل دي .

کله چه نبي کریم ﷺ وفات شو عبد الله بن عباسرضي الله عنه د دیارلس (١٣) کالو په عمر وو.

بیا علي بن أبي طالب رضي الله عنه د خپل خلافت په زمانه کښې دبصرې امیر اوټاکه،او بیا روستو په کال اته شپیته (۶٨) هجرې کښې چه عمر يي یو اویا (٧١) کاله ووپه طائف کښې وفات شو .

ددي حدیث د فوائدو څخه :

١- ریاکاري دیته وایي چې بنده یو عمل د الله تعالی د رضا دپاره نه کوې بلکه دهغه مقصد د عمل کولو نه داوې چې خلک دهغه ستاینه او صفت وکړې، او ځان ښودنه دیته وایي چې بنده عمل یواځې د الله تعالی د

رضا دپاره وکړې او بیا وروسته یې خلکو ته بیانوې ددې دپاره چې عام خلک دهغه ستاینه او صفت وکړې .

۲- په دې حدیث کې سخته ویره او وعید ذکر دی دهغه چا دپاره چې په عمل کې ریاکاري او عمل دځان ښو دنې دپاره کوې، په مسلمان باندې واجب دي چې عمل یواځې د الله تعالی د رضا دپاره وکړې.

۳- د ریا او سمعت (ځان ښودنې) په وجه باندې عمل بربادیږې .

من علامات المسيح الدجال

7- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِك رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "الدَّجالُ مَمْسوحُ الْعَيْنِ، مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ"، ثُمَّ تَهَجَّاهَا: ك، ف، ر، "يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُسْلِمٍ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 103 - (2933)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 7408).

دجال او دهغه څنې علامات

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روایت دی وایي:
نبي کریم ﷺ ویلي دي: د دجال سترګې عیب جني دي او دهغه دسترګو په مینځ کې کافر لیکل شوی دی، بیا نبي کریم ﷺ دا الفاظ داسي: ک، ف، ر، ولوستل، اودابه هرمسلمان ویلی شي .

دراوي پیژندنه: د راوي پیژندنه مخکې (۳) نمبر حدیث کې تیره شوې ده

ددي حدیث د فوائدو څخه :

۱- قیامت دورځې راتګ نه مخکې د دجال راتلل په شرعي نصوصو سره ثابت دي، لهذا په دي باندي ایمان لرل واجب دي، او په شام کې د دمشق ښار ته نیژدي به په (باب لدا شرقي) ځاې کې چې تل ابیب ښار ته نیژدی دی، عیسی علیه السلام به دجال لره وژني.

۲- د دجال د علامو او نښو څخه داهم ده، چې دهغه سترګې عیب جني دي، او یوه سترګه دهغه به بهر راوتلي

وې، او دسترګو په مینځ کې به يي دا الفاظ (کافر) ليکل شوي وي او هر مسلمان به دا لوستلي شي.
٣- د دجال د سترګو په مینځ کې کافر ليکل حقيقي دي او دا ددي دپاره چې دا يوه علامه او نښه وې دده په کفر باندي او دا به هرمسلمان لوستلې شي .

مِنْ أَدَابِ سِقَايَةِ القَوْمِ

8- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "سَاقِي الْقَوْمِ أخرُهُمْ شُرْبًا".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1894، واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 311 - (681)، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

قوم ته اوبه ورکول او دهغې اسلامي اداب

ابو قتاده رضي الله عنه نه روايت دی وايي: نبي کريم ﷺ ويلي دي: قوم ته اوبه ورکونکي دپاره پکارده چې اخره کې اوبه وڅکي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي ابو قتاده بن ربعي الانصاري رضي الله عنه جليل القدر صحابي دی او په ډيرو غزاګانو کښې برخه اخستې ده او دسفر په مهال به يي د نبي کريم ﷺ خدمت او پيره کوله .

عمر بن الخطاب رضي الله عنه ده لره په يو لښکر دمسلمانانو کښې دفارس والاو دجنګ لپاره وليږه نو دهغوې بادشاه ده په خپل لاس قتل کړه .

دده د مړيني په نيټه او ځاې کښې اختلاف دی ، چا ويلي دي چه دکوفې په ښار کښې په کال اته ديرش (۳۸) هجري کښې وفات شوی دی او دجنازې لمونځ يي علي

ﷺ اداکړه او چا ویلي چه په مدینه کښې په کال څلور پنځوس (۵۴) هجري کښې وفات شوی دی .
ددي حدیث د فوائدو څخه :
۱-هغه څوک چې دیو قوم دخوراک اوڅښاک مسؤلیت په غاړه لري دهغه دپاره مسنون داده چې لمړی خوراک څښاک په قوم کي مشرانو ته ورکړې او یا د ښي طرف نه شروع وکړې او بیا په اخره کې خپله خوراک او څښاک وکړې .
۲ - په دي حدیث کي ځنې اسلامي ادابو ته اشاره شوي ده هغه داچې هغه څوک چې په یو قوم باندي خوراکې شیان لکه غوښه، میوه جات وغیره تقسیموې نو باید ده چې اول یي په قوم باندي تقسیم کړې او بیا وروسته یي خپله واخلې.
۳- دي حدیث او هغه حدیث کي چې وایي لمړی دخپل ځانه شروع وکړه هیڅ تعارض نشته ځکه چې هغه

حديث عام دی، او دا حديث خاص دی، او په عام او خاص کې تعارض نه وي .

من أداب الشرب

9- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلاَ يَتَنَفَّسْ فِي الْإِنَاءِ؛ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعُوْدَ؛ فَلْيَنحِ الْإِنَاءِ، ثُمَّ لِيَعُدْ إِنْ كَانَ يُرِيدُ".
(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 3427، وصححه الألباني).

دڅښکلو اداب

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چه نبي کريم ﷺ فرمايلي دي :کله چې تاسو يو څه (اوبه وغيره) څښۍ نو په لوښي کې ساه مه اخلۍ او که ساه اخلۍ نو لوښی دخولې نه لري کړئ او که بيا غواړئ په دويم ځل دې وڅکې .
دراوي پيژندنه: دراوي پيژندنه مخکې (۱) نمبر حديث کې تيره شوې ده .

ددي حديث د فوائدو څخه :

په يو بل حديث کې راغلي دي : (أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كان يَتَنَفَّسُ فِي الْإِنَاءِ ثلاثًا، (صحيح مسلم، رقم الحديث 122- (2028) واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 5631،)

۱- چې نبي کريم ﷺ به اوبو څکلو کې درې ځله ساه اخيستله، په دې دواړه حديثونو کې هيڅ تعارض نشته ځکه چې دا حديث په لوښي د اوبو کې دننه دساه اخستلو نه منع کوي، او هغه حديث کې دادي چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم به دابو څکلو په مهال درې ځله ساه أخستله يعني د لوښي نه بهر

۲- دا حديث مونږ ته د نظافت او پاکوالي درس راکوي ځکه چې د ابو څکلو په وخت په لوښي کې ساه اخستلو سره کيدی شي چې دلاړو ځاځکي وغيره په لوښي کې وغورځيږي او يا باقې پاتې اوبو بد بويه شي .

من المنهيات في الإسلام

10-عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ اشْتَرَى غُلَامًا حَجَّامًا؛ فَقَالَ: "إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الدَّمِ، وَثَمَنِ الْكَلْبِ، وَكَسْبِ الْبَغِيِّ، وَلَعَنَ أَكِلَ الرِّبَا وَمُوكِلَهُ، وَالْوَاشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَالْمُصَوِّرَ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5962).

په اسلام کې ممنوع څيزونه

د ابو جحيفه رضي الله عنه نه روايت دی : چې ده يو غلام واخست چې په حجامت (ښکر لګولو) کې ماهر وو، ده وفرمايل چې نبي کريم ﷺ په وينه باندي مال اخستلونه، او په سپي باندي دمال اخستلو نه، او په زنا باندي دمال اخستلو نه منع کړي ده، او په هغه چا باندي يي لعنت ويلی دی څوک چې سود خپله خوري او يا په بل باندي سود خوري، او يا خالونه لګوي يا د خالونو لګولو غو ښتنه کوي، يا تصويران جوړه وي

دراوي پيژندنه:

ددي حديث راوي أبو جحيفه ﵁ مشهور او جليل القدر صحابي دی .

دده نوم وهب بن عبد الله الكوفی دی او دا په وهب الخير سره هم مشهور وو، كله چې نبي كريم ﷺ وفات شو دا بلوغ ته نه و رسيدلی دحديثو په كتابونو كې ده نه د نبي كريم ﷺ پنځه څلويښت حديثونه نقل دي، او په كال څلور اويا هجري كې يې ددي فاني دنيا نه رحلت وكړو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- مؤمن بنده بايد هميشه د الله تعالی او دهغه د دين لحاظ وكړي، اوداسلامي تعلمياتو پابندي وكړي، اودښولو منهياتو (ممنوع شيان) نه ځان وساتي، ځكه چې په دې كارونو سره بنده په دنيا او اخرت كې نيک بخته كيږي.

2- په اسلامي تعليماتو كې حلال كسب كولو ته ترغيب وركړی شوی دی، لكه تجارت، زراعت، صناعت، وغيره،

او دحرامو كسب نه لكه دويني خرڅول، د سپو خرڅول، دسود كاروبار وغيره، داټول كارونه دين اسلام حرام ګرځولي دي.

3- داحديث شريف ښكاره دلالت كوې د خالونو په حرمت او دجاندار ځيزونو په تصويرانو جوړولو باندي.

وجوب تلبية الدعوة

11- عَنْ عَبْد الله بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ دُعِيَ إِلَى عُرْس أَوْ نَحْوِهِ فَلْيَجِبْ".(صحيح مسلم، رقم الحديث 101 - (1429)،).

دعوت قبلول واجب دي:

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دى چه نبي كريم ﷺ فرمايلي دي : څوك چې واده وغيره ته دعوت كړى شو، نو دعوت دې قبول كړې.

دراوي پيژندنه:

ددي حديث راوي عبد الله بن عمر رضي الله عنهما جليل القدر صحابي دى ، د خپل پلار سره په داسې حال كښې

په دين اسلام مشرف شو ، چه بالغ لا هم نه وو , او بيا وروسته يي مديني ته هجرت اوکړو، اول ځل لپاره د خندق په غزا کښې شريک شوی دی اوبيا وروسته په ټولو غزاګانو يي کښې د نبي کريم ﷺسره شرکت کړی دی ، او همدارنګه د مصر شام عراق او فارس وغيره په ډيرواسلامي فتوحاتو کښې شريک شوی دی اوپه صحابه کرامو کښې د علماو دجملې څخه شمارل کيږي ډير زاهد او عابد وو تر دې چه دده زهد او تقوی د مثال په توګه ذکر کيږي .

او داحاديثو په کتابونو کښې دده نه د نبي کريم ﷺ دوه زره شپږ ديرش (۲۶۳۰) احاديث نقل دي .

او په کال اوه اويا (۷۷) هجري کښې په مکه مکرمه کښې دشپږ اتيا کالو(۸۶) په عمر وفات شو .رضي الله عنه !

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث دلالت کوې چې هغه څوک چې د واده بلنه ورکړی شي په هغه واجب ده چې دغه بلنه قبول کړې، څکه چې په دې سره بلونکی خوشحالیږې.

(عرس) اصل کې هغه خوراک ته وایي: کوم چې د واده په مهال په ولیمه کې تیاریږې.

2- دين اسلام همیشه ښو اخلاقو او دزړونو پاکوالي ته ترغیب ورکوې، ترڅو هیڅ قسم بغض حسد او کینه په مجتمع کې رانشي، څکه خو داسلامي تعلیماتو سره سم په مسلمان باندي واجب ده چې دبل مسلمان وروروهغه دعوت قبول کړې کوم کې چې شرعي مخالفات نه وي.

3- کله چې د دعوت په اساس څوک یو خوراک ته حاضر شي نوباید ده چې دخوراک عیب اونقصان بیان نه کړې.

فضل صلاة العشاء والصبح في الجماعة

12- عَنْ عُثْمَانَ بنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمعتُ رَسُوْلَ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، يَقُوْلُ: "مَنْ صَلَّى العَشَاء فِيْ جَمَاعَةَ؛ فَكَأَنَّمَا قَامَ نَصْفَ اللَّيْلِ، وَمَنْ صَلَّى الصَّبْحَ فِيْ جِمَاعَةَ؛ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 260 - (656)

د سهار او ماخوستن مونځ په جماعت سره کولو فضیلت:

دعثمان بن عفان رضي الله عنه نه روایت دی چې ما دنبي کريم ﷺ نه اوريدلي دي هغه فرمايل: څوک چې د ماخوستن مونځ په جماعت سره وکړي، ګويا چې ده نيمه شپه قيام (تهجد) او چې ورسره د سهار مونځ هم په جماعت سره وکړي، ګويا، چې ده ټوله شپه قيام (تهجد) وکړل .

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي عثمان بن عفان بن أبي العاص القرشي دی دفيل دواقعي نه ښېږ(۶)کاله روستو په مکه مکرمه کښي زږيدلی دی او د نبي کريم ﷺ د بعثت نه لږ روستو داسلام په دين مشرف شو ، دريم خليفه او امير المؤ منين دی .

او ده دخپلي بي بي رقية رضی الله عنها سره چه د نبي کريم ﷺ لورده حبشي ته هجرت اوکړو،او ددين اسلام لپاره يي په مال او ځان سره ډيره قرباني ورکړي ده .

هغه دا چه د تبوک په غزا کښي عثمان رضي الله عنه د مسلمانانو دلښکر لپاره نهه سوه پنځوس (۹۵۰) اوښان او پنځوس (۵۰) اسونه تيار کړل ، او همدارنګه يوه څاه (کوهی) چه رومه نوميده د شل زره درهم (۲۰۰۰۰) په قيمت يي واخست او دعامو مسلمانانو دفائدي لپاره يي وقف کړو .

او پنځلس زره (۱۵۰۰۰) درهم يي د مسجد نبوي په پراخه کولو خرچ کړه .

او په کال (۲۳) هجري کښي د عمرﷺ د فات کيدلو نه بعد ورسره دعامو مسلمانانو لخوا بيعت اوکړی شو .

دده دخلافت په وخت کښي د قران کريم جمع هم اوشوه . او همدارنګه دده دخلافت په زمانه کښي د (اسيا) او (افريقا) ډير ښارونه هم فتح شول .

او دعثمان ﷺ نه يوسلو شپږ څلويښت (۱۴۶)احاديث روايت کړی شوي دي . او په کال پنځه دير ش (۳۵) هجري کښي دمجرمانو په لاس په شهادت ورسيده ، او عمر يي نهه اتيا (۸۹) کاله وو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- د اسلام په مبين دين کي د مانځه ډير زيات اهميت دی خصوصا د ماخوستن او سهار مونځونه.

2- په دي حديث کي د ماخوستن او سهار مونځونه په جماعت سره کول او دهغي فضيلت بيان شوی دی، څوک چي دواړه مونځونه په جماعت سره اداکړي لکه ټوله شپه چي قيام وکړي .

الإسلام يُحَرِّمُ التصوير

13- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: "مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنيا، كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ، وَلَيْسَ بِنَافِخٍ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5963، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 100- (2110)

اسلامي تعليماتو کې تصوير او عکس جوړول حرام دي:

عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی چې ما دنبي کريم ﷺ نه اوريدلي دي هغه وفرمايل: څوک چې په دنيا کې د يو جاندار څيز تصوير جوړ کړي، نو د قيامت په ورځ به دی په دي مکلف شي، چې په دي څيز کې روح واچوې، او دی هيڅ کله نشي کولی چې روح په کې واچوې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه په شپږم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- په اسلام کې د جاندار ثيزونو تصوير جوړول حرام دی همدغه شان ددي کاروبار هم حرام دی، او د هغه ثيزونو تصوير جوړول کوم چې روح نلري جائز دي، لکه وني، غرونه، سيندونه، وغيره.

2- د ين اسلام څکه دجاندار ثيزونو تصوير جوړول حرام گرځوي چې په دې کې دالله تعالى سره په خلقت کې مشابهت راځي او ددينه شرک هم پيداکيږي.

من أداب الأكل

14- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّ الْبَرَكَةَ تَنْزِلُ وَسطَ الطَّعَامِ؛ فَكُلُوا مِنْ حَافَّتَيْهِ، وَلاَ تَأْكُلُوا مِنْ وَسَطِه".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1805، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 3772، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 3277، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

د خوراک اداب:

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: دخوراک په مينځ کې برکت نازليږي پس تاسو په لوښي کې دطرف نه خوراک کوئ، او د لوښي دمينځ نه خوراک مه کوئ.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه په شپږم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث مونږ ته درس راکوي، چې هر څوک بايد دخوراک په وخت د خپلې مخې نه خوراک وکړي، او هر طرف ته بايد لاس وروړاندي نه کړي، دا په هغه وخت چې خوراک يو قسم وي، او چې کله خوراک ډير قسمونه وي نو کولی شي چې د مينځ نه هغه خوراک راواخلې کوم چې دده مخې ته نه وي.

2- د برکت نه مراد د خير زيات والی دی او د خوراک ډير والی دی، او ددي اثر داوي چې په دې خوراک سره

د انسان صحت ښه شي، قناعت ورته ملاوشي، دامن، سکون، راحت احساس وکړي.

من صفات الوضوء

15- عَنْ حُمْرَانَ رحمه الله، مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعَا بِوَضُوءٍ؛ فَأَفْرَغَ عَلَى يَدَيْهِ مِنْ إِنَائِه؛ فَغَسَلَهُمَا ثَلاَثَ مَرَّات، ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الْوَضُوءِ، ثُمَّ تَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاَثًا، وَيَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلاَثًا، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِه، ثُمَّ غَسَلَ كُلَّ رِجْلٍ ثَلاَثًا، ثُمَّ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا، وَقَالَ: "مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لاَ يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 164، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 3 - (226)

د اوداسه طریقه:

د حمران رحمه الله نه روایت دی: چې ما عثمان بن عفان رضي الله عنه ولید، چې په لوښي کې یې د اوداسه اوبه را وغو ښتې، او دلوښي نه یې په لاسونوباندي اوبه راواړه ولې او دواړه لاسونه یې دري ځله ووینځل، بیا یې خپل ښي لاس په لوښي کې داخل کړ، او دلوښي نه یې اوبه راواخستې او په هغې باندي یې مضمضه (د خولې وینځل) استنشاق(د پوزې وینځل) استنثار(دپوزې سوڼ کول) وکړل، بیا یې خپل مخ دري ځله ووینځه، او لاسونه یې دځنګلو پوري دري خله ووینځل، بیا یې خپل سر مسحه کړ، بیا یې هر خپه دري ځله ووینځله، ددي نه بعد یې وفرمایل: ما نبي کریم ﵁ لیدلی وو چې داسي اودس یې وکړ، لکه ځنګه اودس چې وس ما وکړ، او بیا نبي کریم ﵁ وفرمایل: هرڅوک چې زما د اوداسه په شان اودس وکړې، او بیا دوهر کعته داسي مونځ وکړې چې په هغې کې دخپل ځان سره سوچونه او فکرونه

ونکړي، بلکه په توجه سره مونځ وکړي، مخکني ګناهونه به يي معاف شي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي حمران بن ابان الفارسي رحمه الله فقيه او دمديني په علماو کي يو لوي عالم دی او دعثمان بن عفان رضي الله غلام ووچي ازاد کړی يي وو حمران رحمه الله په کال پنځه اويا هجري کي وفات شوی دی، او هرچي عثمان بن عفان رضي الله عنه دی دهغه پيژندنه په دولسم نمبر حديث کي ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث شريف د او داسه باره کي کامل او پوره حديث دی هر مسلمان بايد د اوداسه داطريق کومه چي په دي حديث کي ذکر شوي ده زده کړي، هيره دي نه وي چي د سر مسح کول يو ځل دي سره دغوږونو نه ځکه چي غوږونه په سر کي داخل دي.

2- په ښه شان سره اودس اومونځ کول دمغفرت او جنت ته د داخليدلو سبب ګرځي.
3- د اوداسه نه بعد دا دعا ويل: مسنون دي: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ؛
زه ګواهي کوم چې د عبادت حقدار يواځې د الله تعالی ذات دی، او ګواهي کوم چې محمد صلی الله عليه وسلم د الله تعالی رسول، او بنده دی.
ځکه حديث کې راځي چې څوک د او داسه نه بعد دا دعا ووايي: نو د جنت په اتو دروازو کې چې د هرې دروازې نه داخليږي، داخل دې شي.

الفرق بين الملائكة والجن

16- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ". (صحيح مسلم،
رقم الحديث : 60 - (2996)

د جناتو (پیریانو) او ملائکو مینځ کې فرق:

د عائشه رضي الله عنها نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: ملائکې د نور نه پیدا شوې دي، او پیران د اور نه پیدا شوي دي او ادم علیه السلام د غه څه (خاورو) نه پیدا شوی دی دکوم چې تاسو ته وصف بیان شوی دی .

دراوي پیژندنه: ددي حدیث راوي ام المؤمنین عائشه رضي الله عنها ده د نهه (۹) کالو په عمر وه چه نبي کریم ﷺ ورسره نکاح اوکړه او چه کله نبي کریم ﷺ وفات شو ، عائشه رضي الله عنها د اتلس (۱۸) کالو په عمر وه ، د ډیري پوهې خاونده وه او په کرم او سخاوت کښې بې سارې وه ان تري چه ددي سخاوت به په مثال کښې پیش کیدلو، او د نبي کریم ﷺ نه یي ډیر احادیث روایت کړي دي چه ددي مسند په دوه زره دوه سوه لس (۲۲۱۰) احادیثو باندې مشتمل دی ، او په کال (۵۷) یا (۵۸) هجري کښې درمضان یا دشوال

دمیاشتې په (۱۷) تاریخ باندي دسه شنبي په شپه وفات شوه او د جنازې لمونځ يي ابو هریره رضي الله عنه ادا کړه او د بقیع په هدیره کښې دفن کړی شوه .

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث د پیریانو او ملائکو په مینځ کې فرق کوې هغه داسي چې ملائکې د نور نه پیدا شوي دي، او پیریان د اور پیدا شوي دي.

2- جنات (پیریان) او شیطانان الله تعالی پیدا کړې په دي حقیقت باندي ایمان لرل واجب دي، د دوې مرګ او ژوند هم د انسانانو په څیر دی .

3- دایمان شپږ ارکان دي، یو دهغې نه په ملائکو باندي ایمان لرل دي، ملائکې الله تعالی د نور نه پیدا کړې دي، شپه او ورځ د الله تعالی په ذکر کې مشغوله وې.

اول په انسانانو کې ادم علیه السلام پیدا شوی دی دخاورې نه .

فضل الصلاة في مسجد قُباء

17- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءَ رَاكِبًا وَمَاشِيًا؛ فَيُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ. (صحيح مسلم، رقم الحديث 516-(1399)، واللفظ له وصحيح البخاري، رقم الحديث 1194).

په مسجد قبا کې د مانځه فضیلت:

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روایت دی وایي: چې نبي کریم ﷺ مسجد قبا ته راتلو کله په سورلۍ، او کله پایدل، او دوه رکعته مونځ به یي په مسجد قبا کې کوو.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه په یو لسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :
۱- د احديث دلالت کوې چې دمسجد قبا زيارت کول مشروع دي ځکه نبي کريم ﷺ به مسجد قبا ته دهفتې په ورځ راتللو لکه څنګه چې صحيح مسلم کې راغلي دي: د حديث شميره : 520ـ (1399)
2- دمسجد قبا فضيلت په نورو حديثو نو کې هم راغلي دی: دهغې نه دوه حديثونه دادي:
اول حديث: "الصَّلاةُ في مسجد قُباء كعمرة"، (جامع الترمذي، رقم الحديث 324، واللفَظ لهَ، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1411، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني.
مسجد قبا کې مونځ کول په ثواب کې د عمري سره برابريږي.
دويم حديث : "من تطَهَّرَ في بيتِه، ثمَّ أتى مسجدَ قباء؛ فصلَّى فيهِ صلاةً، كانَ لَهُ كأجرِ عمرَةِ"، (سنن ابن ماجهَ،

رقم الحديث 1412، واللفظ له، وسنن النسائي، رقم الحديث 699، وصححه الألباني).

څوک چې په کور کې اودس وکړي بيا مسجد قبا ته راشي، او مونځ په کې وکړي ده ته به دعمري برابر اجر او ثواب ملاو شي.

الإسلام يدعو إلى العناية بالفقراء

18- عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْد رحمه الله قَالَ: رَأَى سَعْدٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ لَهُ فَضْلاً عَلَى مَنْ دُونَهُ؛ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "هَلْ تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلاَّ بِضُعَفَا ئِكُمْ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 2896).

د ين اسلام بي وزله خلكو سره مرسته او تعاون كولو ته ترغيب وركوي:

مصعب بن سعد رحمه الله وايي: چې دسعد رضي الله عنه ګمان وچې هغه د نورو نه غوره دی نو نبي كريم ﷺوفرمايل: تاسو سره مرسته او مدد نه كيږي مګر

دکمزورو خلکو د وجې نه، او تاسو ته رزق نه درکول کیږې مګر د کمزورو خلکو د وجې نه.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي مصعب بن سعد بن ابي وقاص الزهري رحمه الله غوره تابعي دی په کال (103) هجري کې د کوفې په ښار کې وفات شوی دی او هر چې سعد رضي الله عنه دی دهغه پيژندنه په پنځم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دين اسلام په ټولنه کې ښه تعلقاتو ته ترغيب ورکوي.

2- دين اسلام د کمزورو خلکو سره مرسته کولو ته ترغيب ورکوي.

3- دا حديث دلالت کوې چې مدد او مرسته د کمزورو خلکو دوجې راځي، نو دهغوې سره نرمي او په غوې رحم کول پکاردی .

الإسلام يحث على إظهار الحب في الله

19- عَنْ مِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيَخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ".

(سننَ أبي داود، رقم الحديث 5124، واللفظ له، وجامع الترمذي، رقم الحديث 2391، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح غريب، وصححه الألباني).

ديو مؤمن سره د الله پاک د رضا په خاطر مينه او محبت كولو ته اسلام ترغيب وركوي.

د مقدام بن معديكرب رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: كله چې سړی ديو مؤمن ورور سره د الله پاک د رضا په خاطر مينه او محبت كوي، نو هغه ته دې ووايي: چې زه له تاسره د الله د رضا په خاطر مينه كوم.

دراوي پيژندنه:

ددي حديث راوي مقدام بن معديكرب بن عمرو الكندي رضي الله عنه جليل القدر صحابي دی په شام كې دحمص په ښار كې وسيدو اوپه هغه وفد كې هم شامل وو، كوم چې نبي كريم ﷺ ته راغلی وو مقدام رضي الله عنه په د ډيرو اسلامي فتوحاتو په مهال په عراق او شام كې په مختلفو غزواتو كې شامل وو.

همدغه شان مقدام رضي الله عنه د يرموک او قادسيه په جنګ كې هم شريک شوی وو.

د مقدام رضي الله عنه نه د حديثو په كتابونو كې دوه څلويښت حديثونه نقل دی، او په كال اوه اتيا هجرې كې په شام كې وفات شوی دی.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- د الله پاک د رضا په خاطر د مؤمن سره مينه او محبت کولو ته د اسلام مبين دين ترغيب ورکوي.

2- څوک چې د يو مؤمن سره د الله پاک د رضا په خاطر مينه او محبت کوې نو بايد ده چې هغه مؤمن ته ددي خبر ورکړې ترڅو د هغه ورسره هم مينه او محبت پيدا شي.

3- د يو مؤمن بنده سره د الله پاک د رضا په خاطر مينه او محبت کول پکار دي نه بايد د دنياوي غرضونو په خاطر ترڅو بنده ته هغه فضيلت او ثواب ور په برخه شي کوم چې حديث کې راغلی دی چې دوي ته به الله پاک په هغه ورځ د عرش سوری نصيب کړې په کومه ورځ چې بل سوری نه وې.

انتهاز نعمة الفراغ والصحة للخير

20- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 6412).

روغ صحت او د وخت نعمت د خير دپاره غنيمت دى.

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دى چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: دوه نعمتونه دي چې ډير خلک د هغې متعلق په تاوان کې دي: روغ صحت او فارغه وخت.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه په شپږم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- مؤمن بايد د وخت او صحت نعمتونه غنيمت وګڼي او دخير په کارونو کې يي بايد استعمال کړي.

2- د الله تعالى د نعمتونو شکر ادکول په بنده باندي لازم دي، او د الله پاک د شکر کولو تقضا داده چې بايد دهغه بندګي وکړې شي، او دهغه د معصيت او نافرماني نه ځان وساتل شي، او هرڅوک چې په دې باره کې کوتاهي کوې هغه تاوني دی.

3- مغبون: نا اميده تاواني، او دوکه شوي ته وايي: نو هر هغه څوک چې د الله پاک د نعمتونو شکر نه اداکوې او دهغه بندګي نه کوې بيله شکه مغبون، تاواني، نا اميده، او دوکه شوی دی.

الإسلام دين حماية الحقوق

21- عَنْ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ: "مَا مِنْ عَبْدٍ اسْتَرْعَاهُ اللَّهُ رَعِيَّةً؛ فَلَمْ يَحُطْهَا بِنَصِيحَةٍ إِلاَّ لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ".

(صحيح البخاري، رقم ال حديث7150، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 227 - (142)

د اسلام مبين دين د حقوقو ساتنه کوي.

د معقل بن يسار رضي الله عنه نه روايت دى چې ما دنبي كريم ﷺ نه اوریدلي دي: هغه فرمایل: یو بنده چې الله تعالى حاكم (مشر) جوړ کړې په رعيت (کشرانو) باندي او دی د هغه کشرانو سره دخير خواهي معامله نه کوي، الله پاک به په ده باندي د جنت بوې حرام کړي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي معقل بن يسار المزني البصري رضي الله عنه جليل القدر صحابي دى د شام نه په وفد کې نبي كريم ﷺ ته راغلی وو، او د صلح

حدیبیه نه مخکې د ایمان ددولت نه برخمن شوی وو، دصلح حدیبیه په مهال دهغه صحابه کرامو په جماعت کې شامل وو، کومو چې د نبي کریم ﷺ سره د وني لاندي په مرګ باندي بیعتونه کول، ده نه دحدیثو په کتابونو کې څلور دیرش حدیثونه نقل دي، د ابو بکر رضي الله عنه په درو خلافت کې یي د مرتدینو په خلاف په جنګ کې شامل وو او همدغه شان د فارس فتح کولو دپاره په جنګونو کې یي هم شرکت کړی دی،او دعمربن الخطاب رضي الله عنه په دور خلافت کې د بصرې والي وو، او دهغه د حکم سره سم یي په بصره کې د اوبو نهر تاسیس (جوړ) کړ په همدغه بصره کې وو، تر دې چې په کال پنځه شپیته هجري کې وفات شو.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- داحدیث سخته ویره ورکوې هغه مشرانو ته چې دوکه او خیانت کوې د خلکو په حقوقو کې هغه داچې

په داسي کسانو باندي جنت حرام دی چې دوکه او خیانت کوې، بلکه د دوې دپاره سخت درناک عذاب دی

2- د اسلام مبین دین همیشه د هر قسمه حقوقو ساتنه کوې، او په تاکید سره حکم کوې چې امانت باید خپل اهل ته وسپارل شي.

للوالد أخذ مال ابنه قدر الحاجة

22- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْد اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَجُلاً قَالَ: يَاَ رَسُوْلَ اللهِ! إن لِيِ مَالاً وَوَلَداً، وَإِنَّ أَبِي يُرِيْدُ أَنْ يَجْتَاح مَالِي؛ فَقَالَ: "أَنْتَ ومَالُكَ لأَبِيكَ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 2291، وصححه الألباني).

پلار دحاجت سره سم دخپل زوي مال اخستلی شي.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روایت دی، چې د نبي کریم ﷺ نه یو سړی تپوس وکړو، چې زما بچې شته او پلارمي غواړې چې زما مال واخلي، نبي کریم ﷺ ورته وفرمایل: ته او ستا مال ستا د پلاردی.

دراوي پیژندنه: ددي حديث راوي جابر بن عبد الله الانصاري جليل القدر صحابي دى ، كله چه د مديني خلكو د نبي كريم ﷺ سره بيعت كولو نو ده هم دخپل پلار سره يوځاي دنبي كريم ﷺ سره بيعت اوكړو او همدارنګه د بيعت رضوان سعادت ورته هم ور په برخه شوى دى د حديثو په كتابونو كښې دده نه د نبي كريم ﷺ ډير احاديث نقل دي ، دده مسند په يو زرو پنځه سوه څلويښت (۱۵۴۰) احاديثو باندي مشتمل دى او په كال دري اويا (۷۳) هجري كښې وفات شوى دى او بعض تاريخ پوهانو دده دفات دتاريخ نيټه بله هم ښودلې ده .

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- ددي حديث نه معلوميږي، چې پلار د خپل زوې مال د ضرورت مطابق استعمالولى شي، خو د مال حقيقي مالک به دده زوې وې، او دا حديث د حقوقو سره تعلق لري هغه دا چې په بچې باندي د مور او پلار سره

احسان کول واجب دي، د هغوې خدمت به کوې او د ضرورت په وخت به په هغوې باندي خرچه هم کوې.

2- پلار لره رواه نه دي چې د يو زوې مال واخلي او بل ځوې ته يي ورکړې، بغير دسخت حاجت نه ځکه چې د مال اصلي مالک دهغه زوې دی لکه دي ايت نه معلومیږې: (وَلأَبَوَيْه لكُلِّ وَاحد منْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ؛ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلأُمِّه الثُّلُثُ)، سورة النساَء، جزء من الأية 11.

او د بچې په مال کې چې (مړشي) د مور او پلار هر يو دپاره شپږمه برخه ده دهغه مال نه چې ده پريښی وی خو په دې شرط چې د مړي بچې يي وي، او که چيرته بچې يي نه وي نو مور او پلار يي وارثان وي، نو د مور دپاره دريمه برخه ده.

ددي نه واضحه معلومه شوه چې د مال اصلي مالک هغه زوې دی پلار نه دی.

نو دحديث معنى داده: چې کله پلار محتاجه وې نو کولى شي چې د حاجت مطابق دزوې مال استعمال کړې، بغير ددينه چې خپل زوې ته بي حاجته ضرر ورسوي.

په حديث لفظ (لِأَبِيْكَ) کې لام د ملکيت دپاره نه دى بلکه لام دلته د اَنتفاع دپاره دى يعني د ضرورت په وخت پلار د خپل زوې د مال نه فائده اخستلى شي.

لا يجوز وضع اليد على الخاصرة في الصلاة

23- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: "نَهَى النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلِّيَ الرَّجُلُ مُخْتَصِراً".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 1220، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 46 - (545)

مانځه کې په تشو باندي لاسونه کيښودل جواز نلري.

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دى، چې نبي کريم ﷺ ددينه منع کړې چې په مانځه کې دى يو سړې په تشو باندي لاسونه کيږدي.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.
ددي حدیث د فوائدو څخه :
1- په مانځه کې د اختصار یوه معنی داده: چې مونځ کونکي دمانځه د ادا کولو په وخت لاسونه په خپلو تشو باندي کیږدي.
2- مونځ کونکی باید په ښائسته شکل باندي مونځ ادا کړي.
3- دي حدیث نه معلومیږي: چې مانځه کې په تشو باندي لاسونه کیښودل جواز نلري.

جواز الشرب والأكل قائما

24- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كُنَّا نَأْكُلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نَمْشِي، وَنَشْرَبُ وَنَحْنُ قِيَامٌ.
(جامع الترمذي، رقم الحديث 1880، واللفظ له، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 3301، وقال الإمام الترمذي عن

هذا الحديث بأنه: حسن صحيح غريب، وصححه الألباني)

پﻪ ولاړه خوراک او څښاک جواز لري:

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی، چې مونږ به د نبي کريم ﷺ په زمانه کې په روانه او ولاړه خوراک او څښاک کولو.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې يولسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث په ولاړه دخوراک او څښاک په جواز باندي دلالت کوي، او ددي تاييد د نبي کريم ﷺ په فعل سره هم ثابت دی دزيات تفصيل دپاره جامع ترمذي حديث شميره 1883 وګورئ امام ترمذي دي حديث ته حسن صحيح حديث ويلی دی، او امام الباني هم دا حديث حسن ګرځولی دی.

فضل سورة الإخلاص

25- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، قَالَ: "أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ فِي لَيْلَة ثُلُثَ الْقُرأَنِ؟ قَالُوا: وَكَيْفَ يَقْرَأُ ثُلُثَ الْقُرْأَنِ؟ قَالَ: "(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) تَعْدلُ ثُلُثَ الْقُرْأَنِ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 259- (811)

د سورت اخلاص فضيلت:

د ابو الدرداء رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم ﷺفرمايلي دي: ايا په تاسو کې يو کس دا نشي کولی چې دشپې دريمه برخه قران تلاوت کړي؟ صحابه کرامو وويل دا به څنګه وکړی شي، نبي کريم ﷺ وفرمايل: (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) لو ستل په اجر او ثواب کې د قران کريم د دريمي برخې سره برابريږي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي أبو الدرداء رضي الله عنه دی دده نوم عويمر بن زيد بن قيس الانصاري مشهور صحابي دی، او د بدر په ورځ د اسلام په دين مشرف شو، او ده

ته ددي امت حکيم وايي، په دمشق ښار کښي قاضي او دقران د قاريانو سردار وو او همدارنګه د هغه صحابه کرامو د جملې څخه دی کومو چه د قران کريم دراجمع کولو خدمت کړی دی اودرَسُولُ اللهِ ﷺ په ژوند يي قران په يادو زده کړی وو او د نبي کريم ﷺ څخه يي يو سلو نهه اويا احاديث روايت کړي دي،او په کال (۳۱) (۳۲) هجري کښې د عثمان رضي الله عنه د فات کيدلو نه دري (۳) کاله مخکې وفات شو او عمر يي دوه اويا (۷۲) کاله وو.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث شريف د سورت أخلاص فضيلت بيانه وي هغه داچې ددي سورت تلاوت په اجر او ثواب کې دقران کريم ددريمي برخې د اجر او ثواب سره برابريږي.

2- مؤمن بايد دقران کريم د تلاوت ډير اهتمام وکړي ځکه چې دقران کريم تعليمات ددنيا اواخرت د سعادت او نيک بختي سبب دی .

حث الشباب على الزواج

26- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ! مَنِ اسْتَطَاعَ منكُم الْبَاءَةَ؛ فَلْيَتَزَوَّجْ؛ فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ؛ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ؛ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 3 - (1400)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 5066).

ځوانان بايد ودونه وکړي.

د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: ای د ځوانانو جماعته تاسو کې چې څوک د واده کولو طاقت لري نو واده دې وکړي بيشکه واده کول سترګې د بد نظرۍ نه ساتي، او شرمګاه دحرامو نه ساتي، او څوک چې د واده کولو طاقت نلري هغه دې روژې نيسي، بيشکه روژې نيول د هغه شهوت کموي.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې دویم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- (الْبَاءَةَ) دې لفظ نه مراد د نکاح کولو طاقت دی، یعني څوک چې په تاسو کې د واده کولو طاقت لري نو هغه دې واده وکړې اوهغه څوک چې د واده طاقت نلري هغه دي روژې نیسي، او په حدیث کې لفظ د وجاء راغلی دی ددي مقصد هغه دادی چې په روژه نیولو سره د انسان شهوت کمیږي

2- دا حدیث هغه ځوانانو ته چې د واده طاقت لري دواده کولو ترغیب ورکوي، ځکه چې واده سره د انسان نفس پاکیږي.

مِن خصائص النَّبِيَ مُحَمَّد صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ

27-عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبد الله رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّمَ: "أُعْطِيتُ خَمسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ منَ الْأَنْبِيَاء قَبْلِي: نُصرتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا، وَأَيُّمَا رَجُلٍ منْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ؛ فَلْيصَلِّ، وَأُحلَّتْ لِي الْغَنَائمُ، وَكَانَ النَّبِيُّ يبعَثُ إِلَى قَوْمه خَاصَّةً، وَبُعثتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً، وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ". (صحيح البخاري، رقم الحديث 438، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 3 - (521)

د نبي کريم ﷺ ځينې خصوصيات

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: ماته پنځه داسي کارونو راکړی شوي دي، چې هغه زمانه مخکې هيڅ يو پيغمبر ته نه دي ورکړی شوې، ديوې مياشت د مزل په فاصلې سره زمانه زما دښمنان ويريږي، ټوله ځمکه زما دپاره پاکه او دمسجد حيثيت لري، نو زما په هر امتي باندي چې د

مانځه وخت راشي مونځ دې وکړي، او زما دپاره غنیمتونه حلال شوي دي، او مخکې به پیغمبر دیوخاص قوم دپاره رالیږل کیده او زه دټولو انسانانو دپاره پیغمبر یم،او ماته لوې شفاعت راکړی شوی دی.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- بیشکه الله پاک نبي کریم ﷺته یو شمیر خصو صیات ورکړي وو، چې ځینې د هغې نه په لاندي توګه بیانیږي: نبي کریم ﷺ ته رعب ورکړی شوی وو الله پاک به دهغه د دښمنانو په زړونو کې ویره اچوله.

2- نبي کریم ﷺ او دهغه د امت دپاره ټوله زمکه پاکه ده چې کله اوبه نه وي نو په زمکه باندي تیمم وهل او مونځ کول مشروع دي.

3- د امت محمدي دپاره غنيمتونه حلال دي، غنيمت هغه مال ته وايي: کوم چې د جهاد په نتيجه کې مجاهدينو ته په لاس ورشي.

4- نبي کريم ﷺ ته الله پاک د قيامت په ورځ شفاعت کبرى ورکړى دى اوديته مقام محمود وايي دقيامت په ورځ به نبي کريم ﷺ دټولو انسانانو شفاعت کوي چې الله پاک حساب ورسره شروع کړي.

من أوصاف الجنة

28- عَنْ أَبِيْ مُوْسَى الْأَشْعَرِيِّ عَبْدِ اللهِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّ فِي الْجَنَّةِ خَيْمَةً مِنْ لُؤْلُؤَةٍ مُجَوَّفَةٍ، عَرْضُهَا سِتُّونَ مِيْلاً، فِيْ كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أَهْلٌ، مَا يَرَوْنَ الْأَخَرِيْنَ، يَطُوْفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 24 - (2838)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 4879).

د جنت ځيني صفتونه:

د ابو موسی الاشعري رضي الله عنه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: بيشکه چې په جنت کې يوه خيمه دداسي ملغلري نه جوړه ده چې دهغې مينځ خالی دی دهغې اوږدوالی شپيته ميله دی، او دهغې هر طرف کې به دهغه اهل وې چې د بل طرف واله به يي نه ويني او مؤمن به د دې ټولو خواته ورځې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي ابو موسی الاشعري رضي الله عنه دی ديمن نه مکې مکرمې ته راغلی وو ، نو داسلام په دين مشرف شو ، او بيرته يمن لاړو بيا حبشې ته لاړو او د خيبر د فتحې نه روستو مدينې ته راغی او په ډيرو جهادونو او غزاګانو کښې شريک شوی دی د ډير علم عبادت او پوهې خاوند وو او په ډير ښائسته اواز به يي دقران کريم تلاوت کولوپه کال څلور څلويښت (۴۴) هجري کال کښې په کوفه يا مدينه کښې وفات شوی دی .

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دى حديث کې د جنت يادونه شوى ده، او په جنت باندي ايمان لرل واجب دي.

2-جنت دهرقسمه نعمتونوكوردى اوالله تعالى د مؤمنانو بندګانو دپاره تيار کړى دى،هر قسمه نعمتونه خوراكونه ميوه جات په جنت کې تيار دي.

3-درست ايمان، او نيک عمل جنت ته د داخليلو سبب دى.

جواز الاشتراك في الهدي والأضحية

29- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْد اللَّه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ:"الْبَقَرَةُ عَنْ سَبْعَة، وَالْجَزُور عَن سَبْعَة". (سنن أبي داود، رقم الحديث 2808، وصححه الألباني).

اضحيه (د اختر قرباني) او هديه د (حج قرباني) کې شراکت جواز لري.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: په قرباني کې غواګاني، او وښان د اوه کسانو نه کافي کيږي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- په قرباني کې د اوښ متعلق علماو اختلاف کړی دی دځيني علماو دا ويناده چې اوښ کې يواځې اوه کسان شرکت کولی شي ځيني نور بيا وايي: چې تر لسو کسانو پوري په اوښ کې شرکت کولی شي.

2- دي حديث شريف نه معلوميږي چې د قرباني کولو په مهال په غواګانو او وښانو کې شرکت کول مشروع دی او هر چې ګډي بيزي دي په هغې کې شرکت کول مشروع نه دي .

تفاوت عذاب أهل جهنم

30- عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ نَبِيَّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "إِنَّ مِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ النَّارُ إِلَى كَعْبَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَى حُجْزَتِهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذُهُ إِلَى عُنُقِهِ". (صحيح مسلم، رقم الحديث 32 - (2845)

په جهنم کې د جهنميانو عذابونه مختلف دي

د سمره رضي الله عنه نه روايت دی، چې ما دنبي کريم ﷺ نه اوريدلي دي هغه فرمايل: بعضي به په جهنميانو کې داسي خلک وي چې د جهنم اور به دهغوی تر ګټکيو پوري راغلی وي،او دځينو به تر بدي پوري،او دځينو به تر څټ پوري د جهنم اور راختلی وي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي سمره بن حندب الفزاري رضي الله عنه جليل القدر صحابي دی، په ده باندي د جاهليت زمانه نه ده راغلې ځکه چې دی د نبي کريم ﷺ سره په داسي وخت کې ملاو شو چې ماشوم وو، سمره رضي الله عنه د نبي کريم ﷺ سره په

غزواتو کې هم شریک شوی دی ، په سمره رضي الله عنه کې ډېر ښه خویونه لکه شجاعت، سخاوت وغیره راجمع شوي وو، د حدیث په کتابونو ده نه د نبي کریم ﷺ سل حدیثونه نقل دي، سمره رضي الله عنه د کوفې او دبصرې د ښارونو والی وو، سمره رضي الله عنه د خوارجو په مقابل کې ډېر سخت وو، سمره رضي الله عنه په کال اته پنځوس هجري کې وفات شوی دی.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث دلالت کوې چې په جنهم کې د جهنمیانو عذابونه مختلف دی ځکه چې ګناهونه مختلف دي او جهنمیانو ته عذابونه د هغوې د ګناهو نو په اندازه ورکولی شي.

2- دا حدیث ویره ورکوې د هغه ګناهونو نه کوم چې جنهم ته د تللو سبب ګرځې.

أيام عيد الأضحى

31- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّمَ: "يَوْمُ عَرَفَةَ، وَيَوْمُ النَّحرِ، وَأَيَّامُ التَّشْرِيْقِ، عِيدُنَا أَهْلَ الإِسْلاَمِ، وَهِيَ أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ".

(سنن أبي داود، رقم الحديث 2419، وجامع الترمذي، رقم الحديث 773، واللفظ لهما، وسنن النسائي، رقم الحديث 3004، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

د لوې أختر ورځې

د عقبه بن عامر رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: د عرفې ورځ او د قرباني ورځ او د ايام تشريق ورځې زمونږ د مسلمانانو داختر او دخوراك او څښاك ورځې دي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي عقبه بن عمرو ابو مسعود الانصاري رضي الله عنهمشهور صحابي دی كله چه د دوهم ځل لپاره د مديني خلكو د نبي كريم ﷺ سره

بیعت کولو ، نو دا هم په دغه بیعت کولو کښي موجود وو، اودغه مهال دی دعمر په لحاض سره په دوي ټولوکښي دکم عمرخاوند وو.

او همدارنګه ده د نبي کریم ﷺ سره د أحد په غزا کښي او په هغه ټولو غزاګانو کښې چه داحد د غزا نه روستو واقع شوي دي شرکت کړی دی .

او بیا په روستو زمانه کښې کوفې ته لاړو او هلته او سیدلو کله چه علي رضي الله عنه د صفین جنګ ته تللو نو دایي دخپل جانشین په توګه په کوفه مقرر کړه او دده مسند په (۱۰۲) احادیثو باندي مشتمل دی او په کال (۴۱) هجري په مدینه کښې وفات شو ، په دي اړوند څه نور اقوال هم شته .

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- دا حدیث شریف د لالت کوې، چې دعرفې ورځ اوایام تشریق سره د یوم النحر نه دا داختر ورځې دی په اسلام کې خو هغه څوک چې قرباني کوې نو دهغه دپاره

د اختر ورځې د یوم النحر نه یعني د ذالحجې د لسمي ورځې نه شروع کیږي.
2- ددي حدیث نه معلومیږي، چې د لوی اختر پنځه ورځې دي دعرفې ورځ نه تر اخري ورځې د أیام تشریق پوري دا ټولې د اختر او دخوراک او څښاک ورځې دي مګر دحاجې قارن او متمتع دپاره جائز ده چې دا ورځې روژې ونیسي کله چې دهغه سره هدیه د حج نه وي همدغه شان دعرفې د ورځې روژه نیول د هغه چا دپاره مشروع ده چې دحج دپاره یي احرام (د حج نیت یي نه وي کړي) .
3- د اسلام په مبین دین کې اختر د هغه موسم نوم دی چې په هغې کې مسلمانان د الله تعالی شکر ادا کوي او دخو شحالۍ اظهار کوي.
4- دکال په ټولو ورځو کې غوره ورځ د قرباني ورځ ده نو دي امله لوی اختر د وړوکې اختر په نسبت سره غوره دی

الصَّوْمُ والأضحية وصلاة العيد مع الناس

32- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "الصَّوْمُ يَوْمَ تَصُومُونَ، وَالفِطْرُ يَوْمَ تُفْطِرُونَ، وَالْأَضْحَى يَوْمَ تُضَحُّونَ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 697، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 2324 وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1660، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني).

روژه او اختر د ټولو مسلمانانو سره شریک ادا کول.

دابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: د روژې ورځ به هغه وې کله چې تاسو ټول روژه ونیسئ، او د اختر ورځ به هغه وي کله چې تاسو ټول اختر وکړې، او د لوې اختر ورځ به هغه وي کله چې تاسو ټول لوې اختر وکړې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث شريف دا لار ښونه کوې چې د مسلمانانو په معاشره او ټولنه کې بايد اتحاد او اتفاق وې نو يو مسلمان به د نورو مسلمانانو سره يوځاې روژه نيسې او دهغوې سره به يو ځاې اختر کوې.

2- د اسلام مبين دين د هميشه دپاره اتحاد، او اتفاق ته دعوت ورکوې، او د هغه اسبابو نه منع کوې کوم چې د اختلاف سبب ګرځې.

التحذير من كبائر الذنوب

33- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "ثَلَاثَةٌ لاَ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: الْعَاقُّ لِوَالِدَيْهِ، وَالْمَرْأَةُ الْمُتَرَجِّلَةُ، وَالدَّيُّوثُ، وَثَلَاثَةٌ لاَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ: الْعَاقُّ لِوَالِدَيْهِ، وَالْمُدْمِنُ عَلَى الْخَمْرِ، وَالْمَنَّانُ بِمَا أَعْطَى".

(سنن النسائي، رقم الحديث 2562، حسنه الألباني وصححه).

د کبیره ګناهونو نه ځان ساتل

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روایت دی، چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: دري کسان دي چې د قیامت په ورځ به ورته الله پاک نه ګورې، د مور اوپلار نافرمانه هغه ښځه چې د نارینه و سره مشابهت کوې، او دیوث او دري کسان دي چې جنت ته نشي داخلیدلی، د مور او پلار نافرمانه، همیشه شرابي، او زبادنه کونکی.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې یولسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه :

1- په دي حدیث کې د الله تعالی د صفاتو نه د نظر صفت ذکر شوی دی، د الله تعالی په صفاتو باندي کوم چې په قران او سنت کې ذکر وې ایمان لرل واجب دي څنګه چې د هغه دشان سره مناسب وې، بغیر د تعطیل تمثیل، تشبیه، تحریف وغیره.

2- دي حديث کې د (مترجله) لفظ راغلی دی، مترجله هغه زنانه ته وايي، کومه د سړو سره مشابهت کوې په لباس شکل وغيره کې.
اود (ديوث) هغه سړي ته وايي: چې بيغرته وې دخپل اهل باره کې د فحشا زنا وغيره متعلق بيغرتي کوې.
3- (منان) هغه چاته وايي: چې د احسان کولو نه بعد د هغې زبادنه کوې.

تحريم النَّجْش

34- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: نَهَى النَّبِيّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّجْشِ.
(صحيح البخَاري، رقم الحدَيث 2142، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 13 - (1516)).

دوکه حرام ده

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی ، چې نبي کريمﷺ د دوکه کولو نه منع فرمايلي ده.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې يولسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه :

1- دا حديث د نجش (دوکه ورکولو) په حرمت باندي دلالت کوې، (نجش) أصل کې د خرڅلاو شيانو په قيمت کې اضافه راوستلو ته وايي، هغه داسي چې يو کس نه غواړې چې يوڅيز واخلې خو په بل چا باندي د قيمت زياتولو دپاره د يو څيز قيمت زيات کړې.

2- داسلام په مبين دين کې بيع او شرا (أخستل خرڅول) رواه او جائز دي بلکه د اسلام دين د تجارت طرف ته ترغيب ورکوې، خو ځيني قسمونه (ډولونه) په بيعه کې حرام دي او هغه ځکه چې په هغې کې خو يا بل ته ضرر وې يا په هغې کې دوکه وې، يا بيعه د نامعلوم څيز وې چې دهغې نه اختلاف جنګ جګړه پيداکيږې نو داسي ټول قسمونه د بيعې حرام دي.

الذكر بعد الْفَرَاغِ منَ الصّلاَة

35- كَتَبَ الْمُغِيْرَةُ بْنُ شُعْبَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا فَرَغَ منَ الصّلاَة وَسلَّم، قَالَ: "لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءِ قَدِيْرٌ، اَللَّهُمَّ! لاَ مَانعَ لمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ منْكَ الْجَدُّ".

(صَحيح مسلم، رقم الحديث 137- (593)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 844).

د مانځه نه بعد مسنون اذكار

مغيره بن شعبه رضي الله عنه عمربن الخطاب رضي الله عنه ته په خط كې ليكلي وو، نبي كريم صلى الله عليه وسلم چې به كله دمانځه نه فارغه شو او سلام به يې وګرځوو، نو دا داعا به يې ويله: (لاَ إِلَهَ إِلاَّ الله وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءِ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لاَ مَانعَ لمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.)

بیله الله نه بل هیڅوک دعبادت لائق نشته یو دی شریک نلري ده لره دکائناتو با دشا هي ده اوده لره پوره ستاینه ده اوهغه په هرڅه قا در دی الهي چاته چه څه ورکړې دهغي منعه کونکی نشته اوچانه چه څه منعه کړې دهغي ورکونکی نشته او فایده نه ورکوی مالدارته مال دهغې ستا د عذاب نه .

دراوي پیژندنه: ددي حدیث راوي ابو عبد الله مغیره بن شعبه رضي الله عنه مشهور او جلیل القدر صحابي دی.

مغیره رضي الله عنه د طائف په ښار کې پیدا شوی دی او د غزوه خندق په مهال یي د اسلام مبین دین قبول کړ او د صلح حدیبیه په موقع هم حاضر وو، بیا وروسته د ابو بکر او عمر رضي الله عنهما په زمانه د خلافت کې یي په ډیرو اسلامي فتوحاتو کې شرکت هم کړی دی په معرکو د یمامه یرموک، او قادسیه کې هم شریک وو، مغیره رضي الله عنه د عمر بن الخطاب رضي الله عنه د خوا نه د کوفې د ښار امیر مقرر شوی وو، بیا د امیر معاویه

رضي الله عنه په زمانه کې د کوفې د ښار والي د دويم ځل دپاره مقرر شو او ترمرګه بيا د کوفې والي وو، مغيره رضي الله عنه عقلمند پوهه او شاعر وو، د حديث په کتابونو کې د مغيره رضي الله عنه يو سلو شپږ ديرش حديثونه نقل دي.

مغيره رضي الله عنه په کال پنځوس هجري کې د کوفې په ښار کې وفات شو، او د هغه ټول عمر اويا کاله وو.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث نه د دي دعا مشروعيت معلوميږي : (لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لاَ مَانعَ لمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.)

بَيله الله نه بل هيڅوک دعَبادت لائق نشته يو دی شريک نلري ده لره دکائناتو با دشا هي ده اوده لره پوره ستاينه ده اوهغه په هرڅه قا در دی الهي چاته چه څه ورکړې دهغي منعه کونکی نشته اوچانه چه څه منعه

کړې دهغې ورکونکی نشته او فایده نه ورکوی مالدارته مال دهغې ستا د عذاب نه

2-دي مخکې ذکر شوې دعا کې د الله تعالی د وحدانیت اعلان دی او ورسره داحقیقت هم ذکر دی چې دعبادت او بندګې حقدار یواځې د الله پاک ذات دی هغه په ذات او صفاتو او افعالو کې تنها (یواځې) دی .

3- د(وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.) معنی داده: فایده نه ورکوی مالدارته مال دهغې ستا دعذاب نه بلکه بنده ته د هغه نیک عملونه فائده ورکوې ځکه چې بنده په هر وخت او هر حالت کې الله پاک ته محتاجه دی اګر که په دنیا کې د هغه مالونه وغیره ډیر هم وې .

من أذكار المساء

36- عَنْ عَبْد الله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ كان رَسُوْلُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ إِذَا أَمسى قَالَ: "أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لله، وَالحَمْدُ لله، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ، لاَ شَرِيْكَ لَهُ، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذه اللَّيْلَة وخَيْرِ مَا فيها، وَأَعوْذُ بِكَ مِنْ شَرِهَا وَشَر مَا فيهَا، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَعُوْذُ بِكَ منَ الْكَسَلِ، وَالْهَرَمِ، وسُوْء الْكبرِ، وَفتْنَة الدُّنْيا، وعَذَابِ الْقَبْرِ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 76 - (2723)

د ماښام اذكار

د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم چې به كله ماښام كړ دا داعا به يي ويله: أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لله، وَالحَمْدُ لله، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ، لاَ شَرِيْكَ لَهُ، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذه اللَّيْلَة وخَيْرِ مَا فيها، وَأَعوْذُ بِكَ مِنْ شَرِهَا وَشَر مَا فيهَا، اَللَّهُمَّ! إِنِّيْ أَعُوْذُ بِكَ منَ الْكَسَلِ، وَالْهَرَمِ، وَسُوْء الْكبرِ، وَفتْنَة الدُّنْيا، وعَذَابِ الْقَبْرِ".

ماښام شو پر مونږ او پاچاهي ټوله الله پاک لره ده، بیله الله پاک نه بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه یو دی شریک نلري، ای زما ربه په دې شپه کې چې څه خیر وي او ددینه وروسته چې څه خیر وي زه ستانه دهغې سؤال کوم، او په دي شپه کې چې څه شر وي او ددي نه وروسته چې څه شر وي زه په تاپوري د هغې نه پناه غواړم، ای زما ربه زه په تاپوري دسستۍ نه او ډیري کمزورې نه او لوې عمردبد والي نه او ددنیا دفتنو نه او د قبر د عذاب نه پناه غواړم.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې دویم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- مؤمن باید د ورځې په شروع او اخر کې د الله تعالی د ذکر کولو اهتمام وکړې،ځکه چې په دې سره بنده ته دنیا او اخرت سعادت او خو شبختي ور په برخه کیږي،

نو بايد ده چې مؤمن د سهار او ماښام د اذکارو پابندي وکړي.

2- د سهار او ماښام اذکارو ويلو وخت کې د علماو ډېر اقوال دي خو غوره داده چې د ثمر پريوتلو نه بعد وويل شي.

من علامات أفضل الناس

37-عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قِيْلَ لِرَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: "كُلُّ مَخْمُومِ الْقَلْبِ صَدُوْقِ اللِّسَانِ"، قَالُوْا: صَدُوْقُ اللِّسَانِ نَعْرِفُهُ، فَمَا مَخْمُوْمُ الْقَلْبِ؟ قَالَ: " هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ، لاَ إِثمَ فِيْهِ، وَلاَ بَغْيَ، وَلاَ غِلَّ، وَلاَ حَسَدَ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 4216، وصححه الألباني).

غوره انسان او د هغې علامات

د عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما نه روايت دی چې دنبي كريم ﷺ نه تپوس وكړی شو چې غوره انسان څوک دی؟

نبي كريم ﷺ وفرمايل:هر(مخموم القلب)هغه څوک چې دهغه زړه پاک وې او رشتونی وي، صحابه كرامو وويل: رشتنی خو مونږ پيژنو خو مخموم القلب څه ته وايي: نبي كريم ﷺ وفرمايل: دا هر هغه پاک كس دی چې دګناه نه ځان ساتي، او د هغه په زړه كې حسد دوكه خيانت وغيره نه وي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث راوي عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنه قريشي مشهور صحابي دی او ډيرو فضيلتونو خاوند دی .

او په بعضي غزاګانو كښې د نبي كريم ﷺ سره هم شريک شوی دی . عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنه ډير

هو ښيار او په ښه توګه به يي کارونه سرته رسول ، ځکه خو معاويه ﷺ ده لره په کوفه باندي والي مقرر کړی وو .

دحديثو په کتابونو کښي دده نه دنبي کريم ﷺ اووه سوه (۷۰۰) احاديث نقل دي ده به په مصرکښي په مسجد الفسطاط چه په مسجد عمرو بن العاص سره مشهور دی ، احاديث بيانول ، او فتوا به يي هم ورکوله دده نه د مصر شام او دحجاز ډيرو خلکو علم زده کړو او په کال پنځه شپيته (۶۵) هجري کښي په مصر کښي وفات شو او بعضي علماو رايي داده چه په شام کښي وفات شوي بعضي نور بيا وايي چه په مکه کښي وفات شوی دی .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث شريف کي د زړه د پاکوالي اسباب ذکر شوي دي هغه داچي: د الله پاک نه ويره، رشتونولی دګناهونونه نه ځان ساتل،ظلم زياتی نه کول، اودبغض

حسد نه ځان ساتل وغيره په دي سره د انسان زړه پاکيږي.
2- تقوی د الله پاک حکمونه منل، د هغه سره مينه کول د هغه نه ويره کول، او دهغه د نافرماني نه ځان ساتل ديته تقوی وايي.
3- د صحيح ايمان په وجه باندي انسان د ښو اخلاقو نه برخمن کيږي.

تَحْرِيْمُ غَصْبِ حقوق الأخرين

38- عَنْ أَبِيْ أَمَامَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، قَالَ: "مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِيَمِيْنِه؛ فَقَدْ أَوْجَبَ اللهُ لَهُ النَّارَ، وَحَرَّمَ عَلَيْه الْجَنَّةَ" ؛ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيْرًا يَا رَسُوْلَ اللهِ؟ قَالَ: "وَإِنْ قَضِيْبًا مِنْ أَرَاكٍ".
(صَحيحَ مسلم، رقم الحديث 218 - (137)

د بل چا حقوق غصب کول (په زوره اخستل) حرام دي
د ابو امامه رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: چاچې په ناحقه قسم کولو سره د بل چا حق واخست، بيشکه الله پاک په هغه باندي د جهنم اور مقرر کړی او په هغه باندي جنت حرام دی، نو يو کس ورته وويل ای دالله رسوله: که دا څيز لږ وې بياهم؟ نبي کريم ﷺ وفرمايل: اګر که د اراک د وني يوه لښته هم وي.

دراوي پيژندنه:ددي حديث راوي ابو امامه صدي بن عجلان بن وهب الباهلي رضي الله عنه دی ، دډير فضيلت او زهد خاوند وو ، او دالله تعالی په لاره کښې جهاد کولو سره يي ډيره مينه درلوده د بدر دغزا نه علاوه په نورو ټولو غزاګانو کښې دنبي کريم ﷺ سره شريک شوی دی ، او دبدر د غزا په مهال دنبي کريم ﷺ په امر باندي دخپلې بوډې مور دخدمت لپاره پاتې شوی وو، او دنبي کريم

ﷺ د فات نه روستو بیا دخلفاء راشیدینو په زمانه کښې هم په ډیرو جنګونو کښې شریک شوی دی .

دده نه د احادیثو په کتابونو کښې د نبي کریم ﷺ دوه سوه پنځوس (۲۵۰) احادیث نقل دي .

ابوامامه الباهلي رضي الله عنه په شام کښې اوسیدلو او په کال یو اتیا (۸۱) هجرۍ کښې د حمص په علاقه کښې وفات شوی دی.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- ظلم په وجه باندي ډیر شرونه پیداکیږي، په ټولنه کې عدل او خیر ختمیږي، او هرکله چې په یوه ټولنه کې ظلم او زیاتی ډیر شي نو په داسي ټولنه باندي د الله پاک عذابونه نازلیږي، ځکه خو د اسلام مبین دین د ظلم او ظالم مخه نیسي.

2- دي حدیث شریف کې د (قضیب) لفظ راغلی دی قضیب دعربي په لغت کې (لښتي او دورمي) ته وایي کومه چې د اراک وني نه پري شوي وي.

الصبر عند المصائب

39- عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "مَا مِنْ مُصِيبَةٍ تُصِيبُ الْمُسْلِمَ إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ عَنْهُ بِهَا حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا".

صحيح البخاري، رقم الحديث 5640، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 50 - (2572)

دازميښت او امتحان په وخت صبر كول

د نبي كريم ﷺ بي بي عائشه رضي الله عنها نه روايت دی چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: هيڅ يو مصيبت او سخت حالت مسلمان بنده ته نه رسيږي مگر په هغې سره الله تعالى دهغه گناهونه معاف كوې اگر كه دهغه په خپه كې ازغی لاړ شي.

دراوي پيژندنه: ددې حديث دراوي پيژندنه مخكې شپاړلسم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث مؤمن بنده ته د صبر دعوت ورکوي که هر څومره سخت حالت او ازميښت ورباندي راشي.

2- امتحانات او ازميښتونه او سخت احوال کله په انسان باندي دهغه دګناهونوپه نتيجه کې راځي اوکله ورباندي دهغه درجې وچتيږي او کله د هغه د ګناهونو د معافي زريعه جوړه شي، نو مؤمن بايد په هر وخت د خپل رب په تقدير باندي راضي وي.

الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ مِنَ الجنَّة

40- عَنْ عَبْد الله بْنِ عَبَّاس رَضِي اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "نَزَلَ الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ مِنَ الجنَّة وَهُوَ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ؛ فَسَوَّدَتْهُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 877، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني)

حجر اسود جنتي کاڼی دی

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: د حجر اسود کاڼی د جنت نه په داسي حالت کې راښکته شوی چې د پيو (شيدو) نه د هغه رنګ ډير سپين وو خو دانسانانودګناهونو دوجې نه تور شوی دی.

ددي حديث د فوائدو ښخه:

1- کله چې ګناهونه په کاڼي کې اثر کولی شي نو په زړونو کې خو ډير زيات اثر کولی شي.

2- د حجر اسود کاڼی د بيت الله په جنوبي ګوټ (طرف) کې پروت دی د زمکې نه د يو نيم متر په اندازه وچت دی .

3-حجر اسود چاته نفع او ضرر نشي رسولی خو دهغې ښکلول دعبادت په بنياد نه بلکه دسنت په بنياد مشروع دي.

جواز الصيام والإفطار في السفر

41-عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنَّا نُسَافرُ مَعَ النَّبي صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسلَّمَ؛ فَلَمْ يَعِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ، وَلاَ الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 1947، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 98 - (1118)

د سفر په حالت کې روژه نیول او نه نیول دواړه جواز لري.

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی چې مونږ به دنبي کريم ﷺ سره په سفر تللو او په مونږ کې به ځينو کسان روژه وو، او ځينې نه، خو يو به په بل عيب نه ويلو.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دريم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث نه معلوميږي، چې د سفر په حالت کې روژه نيول او نه نيول دواړه مشروع دي.

2- دي حديث نه د اسلام د مبين دين اساني معلوميږي.

الجماع في الدبر حرام في الإسلام

42- عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِي اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ قَالَ: "لاَ يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى رَجُلٍ جَامَعَ امْرَأَتَهُ فِي دُبُرِهَا". (سنن ابن ماجه، رقم الحديث 1923، وصححه الألباني)

په دبر(شاه) کې جماع (کور والی کول) حرام دی .

د ابو هريره رضي الله عنه نه رواي دی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: هغه کس ته به الله پاک د رحمت په نظر نه ګورې کوم چې د خپلې ښځې سره کور والی په شاه کې کوې.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د اسلام مبين دين د ښځې سره د هغې په دبر (شاه طرف) کې جماع (کور والی) حرام ګرځولی دی ځکه چې دا کارد انساني فطرت خلاف او د ډيرو مرضونو او د الله پاک د قهر او غضب سبب ګرځې.

2- دا حديث تقاضا کوې د هغه چانه چې ددي ګناه ښکار شوی وی چې بايد سمدست ددي ګناه نه توبه وباسي او بيا ددي ګناه نه ځان وساتي.

3- کله چې جماع (کور والی) په (فرج) يعني مخکې کې حصه کې وې نو باک نلري که د مخي نه وې او که د شاه نه، خو جماع په دبر (شاه) طرف کې کول حرام دی.

ماذا يفعل المتيمم إذا وجد الماء في الوقت بعد الفراغ من الصلاة

43- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: خَرَجَ رَجُلَانِ فِي سَفَرٍ؛ فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ وَلَيسَ مَعَهُمَا مَاءٌ؛ فَتَيَمَّمَا صَعِيداً طَيِّباً؛ فَصَلَّيَا، ثُمَّ وَجَدَا الْمَاءَ فِي الْوَقْتِ؛ فَأَعَادَ أَحَدُهُمَا الصَّلَاةَ وَالوُضُوءَ، وَلَمْ يُعِدِ الأَخَرُ، ثُمَّ أَتَيَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ فَذَكَرَا ذَلِكَ لَـهُ؛ فَقَالَ لِلَّذِي لَمْ يُعِدْ: "أَصَبْتَ السُّنَّةَ وَأَجْزَأَتْكَ صَلَاتُكَ"، وقَالَ لِلآخَرِ: "لَكَ الأَجْرُ مَرَّتَيْنِ".

(سنن أبي داود، رقم الحديث 338، واللفظ له، وسنن النسائي، رقم الحديث 433، وصححه الألباني)

كله چې تيمم كونكی ته د مانځه كولو نه وروستو اوبه ملاوشي.

د ابو سعيد الخدري رضي الله عنه نه روايت دی چې دوه كسان په سفر باندي ووتل، د مانځه وخت راغی او د دوي سره اوبه نه وې، دواړو په پاكه خاوره باندي

تييم وکړو او دواړو مونځ ادا کړو، بیا ورته د همدغي مانځه په وخت اوبه ملاو شوې، نو یو ددي دواړو نه بیرته د مانځه اعاده وکړه، یعني اودس یي وکړ او بیرته یي مونځ راوګرځوو، او هغه بل مونځ بیرته راونه ګرځوو، بیا دواړه نبي کریم ﷺ ته راغلل، او دا قصه یي ورته بیان کړه، نبي کریم هغه کس ته چې مونځ یي بیرته نه وو راګرځولی وویل ته سنت ته رسیدلی یي، او هغه بل کس ته یي وویل ستا دپاره اجر او ثواب دوه ځله دی.

دراوي پیژندنه:ددي حدیث راوي ابو سعید الخدري ﷺ دی ددي نوم سعد بن مالک بن سنان الانصاري ﷺ جلیل القدر او مشهور صحابي دی ، د ډیرو ښو خویونو او علم خاوند وو، د اول ځل لپاره یي د خندق په غزا کښې شریک شوی وو، او همدارنګه د نبي کریم ﷺ سره یي په دولسو (١٢) غزاګانو کښې شرکت کړی دی

داحاديثو په کتابونو کښې دده نه د نبي کريم ﷺ يو زرو يو سلو او يا (۱۱۷۰) احاديث نقل دي .

ابو سعيد الخدري رضي الله عنه په کال (۷۴) هجري کښې چه عمر يي شپږ اتيا کاله وو ، په مدينه کښې وفات شو ، او د بقيع په هديره کښې دفن شو .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د اسلام مبين دين د اسانۍ او نيک بختي دين دی کله چې يو بنده د سخت وخت سره مخامخ شي نو دهغه د اسانۍ دپاره د رخصت په بنياد د عبادت يوه لاره مقرر شوی وې.

2- دي حديث نه معلوميږي چې کله يو مونځ کونکي ته او به ملاو نشي او دمانځه وخت داخل شي نو بايد چې په پاکه خاوره باندي تييم ووهي،او په خپل وخت مونځ وکړې، او بيرته په هغه باندي دمونځ کول نشته اګر که اوبه ورته هم ملاوشي.

فضل العناية بالبنات

44-عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ دَخَلْتُ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةَ كَهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِإِصْبَعَيْه".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1914، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 149 -(2631)، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني)

د لوريانو پالنه او دهغې فضيلت.

د انس رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: څوک چې دوه لورياني وپالې او تربيت يې وکړي، نو زه او هغه به جنت ته داسي يو ځاې داخل شو، او په دواړو ګوتو يې اشاره وکړه .

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دريم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- داحديث لارښونه کوي چې لورياني (جنکۍ) دالله تعالی دخوانه نعمت او پير زوينه ده څکه خو د دوې سره احسان او ښيګڼه کول او ددوي ښه تربيت کول جنت ته د داخليدو سبب دی.

2- دا حديث د لور يانو (جنکو) تربيت کول او دهغوې سره احسان کولو ته ترغيب ورکوې.

دعاء دخول المسجد والخروج منه

45- عَنْ أَبِيْ حُمَيْد رَضِي اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ الله صَلَّى اللهُ عَلَيه وسَلَّمَ: "إِذَا دَخَلَ أحَدُكُم المَسْجِدَ؛ فَلْيَقُلْ: اَللَّهُمَّ! افْتَحْ لِيَ أَبْوَاب رَحْمَتِك، وَإِذَا خَرَجَ، فَلْيَقُلْ: اَللَّهمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ".(صَحيح مسلم، رقم الحديث 68 - (713)

مسجد ته د داخلیدلو دعا

د ابو حمید رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: کله چې په تاسو کې یو کس مسجد ته داخلیږي نو دا دعا دي ووایي: (اَللَّهُمَّ! افْتَحْ لِيَ أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) إلهي ستا د رحمت دروازې ماته کولاو(بیرته) کړه.

او چې کله د مسجد نه بهر وځي نو دا دعا دي ووایي: اَللَّهمَّ! إِنِّيْ أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ" الهي زه ستا نه ستا فضل غواړم.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث راوي ابو حمید الساعدي رضي الله عنه جلیل القدر صحابي دی، دده د نوم په باره کې ویل شوي چې نوم یي عبد الرحمن بن سعد بن منذر دی، او ځیني تاریخ پوهانو دا ویلي دي: چې دده نوم منذر بن سعد دی ابو حمید رضي الله عنه فقیه او دډیرعلم خاوند وو په شپیتم هجري کال کې

د مدينې په ښار کې وفات او ددې فاني دنيا څخه رحلت وکړ.

ددې حديث د فوائدو څخه:

1- مسجد ته دداخليدو په وخت مختلفې دعاګانې راغلې دي، دهغه جمله دعاګانو نه يوه دعا داده کومه چې په دې حديث کې ذکر شوې ده، غوره داده چې مؤمن مسجد ته د داخليدو او همدغه شان د مسجد نه د وتلو په وخت کې : اول په نبي کريم ﷺ باندې درود او سلام ووايي بيا د داخليدو په وخت دا دعا ((اَللَّهُمَّ! افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) إلهي ستا درحمت دروازې ماته کولاو(بيرته) کړه.) ووائي، او دمسجدنه د وتلو په وخت دا دعا (اَللَّهمّ! إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ" الهي زه ستا نه ستا فضل غواړم.) ووائي.

د نور زيات وضاحت دپاره سنن ابي داوود دحديث شميره 465 او جامع ترمذي د حديث شميره 314 او

سنن ابن ماجه د حديث شميره 772 او 773وګورئ. امام الباني دي حديثونه ته صحيح حديثونه ويلي دي.

2- مسجد ته د داخليدو په وخت د الله پاک نه د هغه د رحمت غو ښتل، او د مسجد نه بهر وتلو وخت کې د هغه فضل غوښتل په دي کې حکمت دا ښکاري چې کله څوک مسجد ته داخل شي، نو د الله پاک په عبادت او بندګي کې مشغوله شي نو ددي سره د رحمت ذکر کول مناسب دي، او چې کله څوک د مسجد نه بهر ووځي نو د حلال رزق په طلب کولو مشغوله شي نو ددي سره د فضل ذکر کول مناسب دي، الله پاک ښه پوهيږي.

الصلاة والسلام علَى النَّبيَ عند الدخول في المسجد والخروج منه

46- عَنْ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ المَسْجِدَ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ، وَقَالَ: "رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ"، وَإِذَا خَرَجَ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَسَلَّمَ، وَقَالَ: "رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ".

(جامع الترمذي، رقمَ الحديث 314، واللفظ له، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 771، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن، وصححه الألباني)

مسجد ته د داخليدو او د مسجد نه بهر وتلو په وخت كي په نبي كريم ﷺ باندي درود او سلام ويل مشروع دي:

فاطمه رضي الله عنها نه روايت دى چي كله به نبي كريم ﷺ مسجد ته دا خليدلو نو په محمد عليه السلام (په خپل ځان) به يي درود او سلاو ووايو، او بيا به يي دا

دعا وويله: (رَبِّ اغْفِرْ لِيْ ذُنُوبِيْ، وَافْتَحْ لِيْ أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ")
پرور دګاره ماته زماَ د ګناهونو بښنه وکړې، او ماته ستا
د رحمتونو دروازې كلاو(بيرته) کړې.
او چې كله به د مسجد نه بهر وتلو نو په محمد عليه
السلام (په خپل ځان) به يې درود او سلام ووايو، او بيا
به يې دا دعا وويله:(رَبِّ اغْفِرِ لِيْ ذُنُوبِيْ، وَافْتَحْ لِيْ أَبْوَابَ
فَضْلِكَ".)
پرور دګاره ماته زما د ګناهونو بښنه وکړې، او ماته ستا
د فضل دروازې كلاو(بيرته) کړې.
دراوي پيژندنه : ددي حديث راوي فاطمه رضي الله عنها
چې دجناب نبي كريم ﷺ په لوريانو كې د ټولو نه كشره
لور ده، د نبي كريم ﷺ د بعثت نه مخكې پيدا شوى ده
ددي تربيت د نبوت په كور كې په ډيرو وچتو اخلاقو
سره شوى دى، دعبادت، صبر، او شكر سر بيره د ډيرو
مناقبو او فضيلتونو خاونده ده، دي باره كې نبي كريم
ﷺ فرمايلي دي:

" إِنَّ هَذَا مَلَكٌ لَمْ يَنْزِلِ الأَرْضَ قَطُّ قَبْلَ هَذِهِ اللَّيْلَةِ، اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ أَنْ يُسَلِّمَ عَلَيَّ، وَيُبَشِّرَنِي بِأَنَّ فَاطِمَةَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الجَنَّةِ، وَأَنَّ الحَسَنَ وَالحُسَيْنَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الجَنَّةِ". (جامع الترمذي، رقم الحديث 3781، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني)

بیشکه يو ملائک چې کله هم زمکې ته ددي شپي نه مخکې نه دی راغلی، د خپل رب نه يي اجازه وغو ښتله چې زما سلام وکړي او ماته زيری راکړي چې فاطمه رضي الله عنها د جنت د ښځو سرداره ده، او حسن او حسين د جنت د ځوانانو سرداران دي.

نبي کريم ﷺ فاطمه رضي الله عنها د خپل تره ځوي علي رضي الله عنه ته په ونکاح ورکړي وه، او د واده په وخت د فاطمي رضي الله عنها عمر پنځلس کاله پنځه مياشتي وو.

نبي کريم ﷺ به د فاطمي رضي الله عنها سره ډېره مينه کوله او دهغې به يې ډېر احترام کولو.

فاطمه رضي الله عنها د نبي کريم ﷺ د وفات نه شپږ مياشتي وروروستو په يولسم کال دهجرت د رمضان د مياشتي په دريم تاريخ باندي په مدينه کې وفات شوه او د بقيع په هديره کې د شپې دفن شوه.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- په دي حديث کې مسجد ته د داخليدلو دعا ذکر ده او ددي دعا نه مخکې بايد په نبي کريم ﷺ باندي درود او سلام وويل شي.

په نبي کريم ﷺ باندي درود او سلام او دهغې صحيح طريقه:

أ -"اَللَّهُمّ صَلِّ عَلَى مُحَمّد وَعَلَى أل مُحَمّد، كَمَا صَلَّيتَ عَلَى إبراهيم، وَعَلَى أل إبْرَاهيم، إنَّكَ حَميدٌ مَجِيدٌ، اَللَّهُمّ بَارِكْ عَلَى مُحَمّد وَعَلَى أل مُحَمّد، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إبْرَاهيم، وَعَلَى ألِ إبْرَاهيم، إِنَّكَ حَميدٌ مَجِيدٌ ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 3370، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 66- (406))

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم اوپه آل د محمد صلى الله عليه وسلم رحمتونه را وليږه لكه څنګه چه دي په ابراهيم عليه السلام او دهغي په آل رحمتونه را ليږلي وو په رښتيا سره ته ستا يلى شوى اود لويي خاوند يي الهي په محمد صلى الله عليه وسلم او په آل د محمد صلى الله عليه سلم باندي بركتونه راوليږه لكه څنګه چه دي په ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل با ندي بركتونه راليږلي وو په رښتيا سره ته ستا يلى شوى اود لو يى خاوند ئي .

ب -"اَللّٰهُمّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّد عَبْدِكَ وَرَسُوْلِكَ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيْمَ وَآلِ إِبْرَاهِيْمَ " (صحيح البخاري، رقم الحديث 6358)

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی رحمتونه را وليږه لکه څنګه چه دې په ابراهيم عليه السلام رحمتونه را ليږلي وو،الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی برکتونه راوليږه لکه څنګه چه دي په ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل با ندي برکتونه راليږلي وو.

ب -"اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ "، (صحيح البخاري، رقم الحديث 6358).

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی رحمتونه را وليږه لکه څنګه چه دې په ابراهيم عليه السلام رحمتونه را ليږلي وو،الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دی او دهغه په آل برکتونه راوليږه لکه څنګه چه دي په

ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل با ندي برکتونه راليږلي وو.

ج - "اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ؛ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 3369، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 69 - (407)،)

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم او دهغه په بي بيانو او بچو باندي رحمتونه را وليږه لکه څنګه چه دې د ابراهيم عليه السلام په آل رحمتونه را ليږلي وو،الهي په محمد صلى الله عليه وسلم چې ستا بنده او رسول دى او دهغه په آل برکتونه راوليږه لکه څنګه چه دي په ابراهيم عليه السلام او دهغه په آل باندي برکتونه راليږلي وو په رښتيا سره ته ستا يلى شوى اود لو يى خاوند ئي .

د- "اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ".

(سنن النسائي، رقم الحديث 1292، وصححه الألباني).

الهي په محمد صلى الله عليه وسلم اوپه آل د محمد صلى الله عليه وسلم رحمتونه را ولیږه.

من أداب دخول المسجد

47-عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ وَالثُّوْمَ وَالْكُرَّاثَ؛ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا؛ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ بَنُو أَدَمَ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 74 - (564)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 854 .)

مسجد ته د داخليدلو اداب

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روايت دى چې نبي كريم ﷺ فرمايلي: چاچې پياز، اوږه، او ګندنه، وخوړه، نو زمونږ مسجد ته دې نيږدي نه راځي ځکه چې ملائکوته دهغه بدبو وغيره نه تکليف رسيږي، کوم نه چې انسانانو ته تکليف رسيږي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دوويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.
ددي حديث د فوائدو څخه:
1- هغه څوک چې پياز، اوږه، وغيره وخوري نو بايد ده چې د مسجد ته د تللو نه ځان وساتي ترڅو مونځ کونکو ته د بدبو د وجې نه تکليف ورنکړي، همدغه شان په مسجدونو کې ملائکې هم وي او دبد بو د وجې نه هغوي ته تکليف رسيږي.
2- د بد بو سره مسجد ته داخليدل جائز نه دي لکه د سګريټ بدبو يا هغه بد بو کوم چې د بدن يا جامو وغيره راوځې نو مونځ کونکی بايد دخپل ځان او لباس وغيره پوره خيال وساتي ترڅو په مسجد کې نورو مونځ کونکو ته تکليف ورنکړي.
3- دا حديث شريف لارښونه کوي، چې مؤمن بنده بايد مسجد ته د تللو د پاره پوره تياری وکړي خپل ځان پاک کړي خوشبو وغيره ولګوي، او ښائسته جامي واچوي، بيا

مسجد ته لاړ شي ترڅو نورو مونځ کونکو ته تکلیف ورنکړي.

لا يجوز إنشاد الضالة في المساجد

48- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ سَمِعَ رَجُلاً يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ؛ فَلْيَقُلْ: لاَ رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيْكَ؛ فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لَمْ تُبْنَ لِهَذَا".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 79 -(568)

په مسجد کې د ورک شوي څیز اعلان کول جواز نلري

دابو هریره رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: څوک چې واوري دیو کس نه چې په مسجد کې د ورک شوي څیز دپاره اعلان کوې نو هغه ته دې ووایي: چې ستا دا ورک شوی څیز دي الله تعالی تاته بیرته در نه کړي، ځکه چې مسجدونه خو د ورک شوي څیزونو د اعلان د پاره جوړ شوي نه دي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مسجدونه په مخ د زمکې الله تعالی ته خوښ ځايونه دي، څکه خو ډير لوی منزلت او احترام لري او ددي مسجدونو احترام او تعظيم کول واجب دي.

2- په مسجدونو کې د ورک شوي شيانو دپاره اعلان کول جواز نلري څکه چې مسجدونه ددي دپاره نه دي جوړ شوي بلکه مسجدونه ددي دپاره جوړ شوي دي چې په کې دالله تعالی عبادت او بندګې ، د قران تلاوت د الله تعالی ذکر وغيره وکړی شي، خو د مسجد په بهرني ديوالونو پوري داسي پاڼي لګول چې په هغې باندي د يو ورک شوي څيز اعلان ليکل شوی وي باک نلري.

دعاء القنوت في صلاة الوتر

49- عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَاتٍ أَقُوْلُهُنَّ فِي قُنُوتِ الْوِتْرِ: "اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّمَا قَضَيْتَ؛ إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَّالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ".

(سنن أبي داود، رقم الحديث 1425، واللفظ له، وجامع الترمذي، رقم الحديث 464، وسنن النسائي، رقم الحديث 1745، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1178، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن، وصححه الألباني).

د وتر په مانځه کې دعا قنوت ویل

دحسن بن علي رضي الله عنهما نه روایت دی چې نبي کریم ﷺ ماته يو څو کلمات ښودلي دي چې زه هغه د وترو په مانځه کې لولم: اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّمَا قَضَيْتَ؛ إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ".

ای پر ور دګاره! ماته هدایت وکړې او داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا ورته هدایت کړی دی، او ماته عافیت راکړې داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا هغوې ته عافیت ورکړی دی، او ته زما مدد وکړې او داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا د هغوې مدد کړی دی، او برکت واچوې په هغه څه کې کوم چې تا راکړې دي، او ستا د شر فیصلې نه مي محفوظ وساتي، بیشکه ته فیصله کونکې او ستا په خلاف هیڅوک فیصله

نشي کولی، او بیشکه هغه څوک نه ذلیله کیږي دچا چې ته مدد ګار شي، او بیشکه هغه څوک نشي عزتمند کیدلی څوک چې ته ذلیله کړې، برکتناک او لوې ذات یي ای زمونږ پر وردګاره!

دراوي پیژندنه: ددي حدیث راوي حسن بن علي رضي الله عنهما د نبي کریم ﷺ لمسی او دفاطمي رضي الله عنها زوې دی، حسن رضي الله عنه د هجرت په دریم کال د رمضان په میاشت کې پیدا شو نبي کریم ﷺ یي تحنیک په خپلو لاړو سره وکړاو د حسن نوم یي ورته غوره کړ.

(تحنیک) دیته وایي چې دماشوم په تالو پوري جویل شوي کجوره ولګوې.

د حسن رضي الله عنه نه د حدیثو په کتابونو کې دیارلس حدیثونه نفل دي.

حسن رضي الله عنه عقلمند او دډیر صبر خاوند وو، او د مسلمانانو د وینو په حفاظت کې ډیر حرصناک وو، او

ددي ښکاره دليل دادی چې ده دمسلمانانو داتفاق او اتحاد دپاره د خپل خلافت نه تیر شو او د معاويه رضي الله عنه سره يي بيعت وکړ.

د حسن رضي الله عنه ډير زيات مناقب او فضائل دي تردي چې دده په باره کې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي:

الحَسَنُ وَالحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الجَنَّة".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 3768، قَال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

حسن او حسين رضي الله عنهما د جنت د ځوانانو سرداران دي.

حسن رضي الله عنه د اوه څلويښتو کالو په عمر په کال نهه څلويښت يا پنځوس هجري کې وفات شو او د بقيع په هديره کې د خپلې مور فاطمي رضي الله عنه په څنګ کي دفن کړی شو!

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دعا قنوت د نبي كريم ﷺ نه په وترو كې په صحيح حديث سره نده ثابت خو دومره ده چې دا دعا يې حسن رضي الله عنه ته ښودلي ده نو كله كله يې په وترو كې ويل مشروع دي.

2- دعا قنوت به د وترو په اخيرني ركعت كې ويل كيږي د ركوع نه بعد او دركوع نه مخكې ويل يې هم مشروع دي.

او دعا قنوت داده: اَللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّمَا قَضَيْتَ؛ إِنَّكَ تَقْضِي وَلاَ يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لاَ يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلاَ يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ".

ای پر ور دګاره! ماته هدايت وكړې او داخل مي كړې په هغه چا كې چې تا ورته هدايت كړی دی، او ماته عافيت راكړې داخل مي كړې په هغه چا كې چې تا

هغوې ته عافيت ورکړی دی، او ته زما مدد وکړې او داخل مي کړې په هغه چا کې چې تا د هغوې مدد کړی دی، او برکت واچوې په هغه څه کې کوم چې تا راکړې دي، او ستا د سر فيصلې نه مي محفوظ وساتې، بيشکه ته فيصله کونکې او ستا په خلاف هيڅوک فيصله نشي کولی، او بيشکه هغه څوک نه ذليله کيږي د چا چې ته مدد ګار شې، او بيشکه هغه څوک نشي عزتمند کيدلی څوک چې ته ذليله کړې، برکتناک او لوې ذات يې ای زمونږ پر وردګاره!

حكم قضاء صلاة الوتر

50- عَنْ أَبِيْ سَعِيْد اَلْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "مَنْ نَامَ عَنِ الْوِتْرِ أَوْ نَسِيَهُ؛ فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَ وَإِذَاَ اسْتَيْقَظَ".

(جَامع الترمذي، رقم الحديث 465، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 1431، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1188، وصححه الألباني).

د وتر مانځه قضائي راوړلو حکم

د ابو سعيد الخدري رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: د چانه چې وترو مونځ فوت شي دخوب يا نسيان (هېرول) د وجې نه نو بيا چې کله ورت ياد شي، او يا راويښ شي د خوب نه نو وتر دي وکړي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دري ځلو يښتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث شريف دا تقاضا او غو ښتنه کوي، که د چانه وتر د خوب يا نسيان دو جې نه فوت شي، نو چې کله ورته ياد شي دهغې قضائي دي راوړي هر وخت چې وي لکه څنګه چې نبي کريم ﷺ په يو بل حديث کې فرمايلي دي: "مَنْ نَسِيَ صَلاَةً أَوْ نَامَ عَنْهَا؛ فَكَفَّارَتُهَا أَنْ يُصَلِّيَهَا إِذَا ذَكَرَهَا"، (صحيح مسلم، رقم الحديث 315 - (684)

د چا نه چې مونځ د خوب یا نسیان د وجې نه فوت شي نو دهغې کفاره داده چې کله ورته رایاد شي نو دهغې قضائي دي راوړي.

د ځیني علماو رائي داده: چې کله د چا نه وتر د یو عذر د وجې فوت شي نو دهغې قضائي به د ورځې د ضحی (ځاښت) په وخت کې راوړي او چفت به یي کوي، دوي په دلیل کې حدیث د عاشي رضي الله عنها راوړي:

وَكَانَ نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَحَبَّ أَنْ يُدَاوِمَ عَلَيْهَا، وَكَانَ إِذَا غَلَبَهُ نَوْمٌ أَوْ وَجَعٌ عَنْ قِيَامِ اللَّيْلِ صَلَّى مِنْ النَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً، (صحیح مسلم، رقم الحدیث 139 -(746)

کله چې به نبي کریم ﷺ یو مونځ شروع کړ نو په هغې به یي همیش والی کوو، خو چې کله به تري دخوب یا بیماري دوجې نه فوت شو، نو د ورځې به یي دولس رکعته مونځ وکړ، خو په دي کې غوره قول اول دی .

من أحكام صلاة الوتر

51- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ خَافَ أَنْ لاَ يَقُوْمَ مِنْ أخرِ اللَّيْلِ؛ فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ، وَمَنْ طَمِعَ أَنْ يَقُوْمَ أخِرَهُ؛ فَلْيُوْتِرْ أَخِرَ اللَّيْلِ؛ فَإِنَّ صَلاَةَ أخِرِ اللَّيْلِ مَشْهُوْدَةٌ، وَذَلِكَ أَفْضَلُ".
(صحيح مسلم، رقم الحديث 162 -(755)

د وترو مونځ او دهغې ځيني أحكام

د جابر رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: هغه څوک چې اندیښمن وي چې د شپې په اخره حصه کې به را ولاړ نشي ، نو هغه دې وتر د شپې په اوله برخه کې وکړي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکې دوويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- په دي حديث شريف کې ښکاره دليل دی چې وتر د شپې اخري حصي ته روستو کول غوره دي، د هغه چا

دپاره چې هغه باوري وي چې د شپې په اخره برخه کې راپاڅيږي، او هغه څوک چې په خپل ځان باور نلري چې د شپې په اخره حصه کې به راپاڅيږي، نو دهغه دپاره غوره داده چې وتر د شپې په اوله حصه کې وکړي.

2- د ماخو ستن د فرض مانځه نه وروستو د وترو وخت شروع کيږي تر د سبا راختلو پورې لکه څنګه چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي: أَوْتِرُوا قَبْلَ أَنْ تُصْبِحُوا"، (صحيح مسلم، رقم الحديث 160 -(754) دسبا نه مخکې وتر وکړي.

التحذير مِنَ الْمُجَاهَرَة بالمعصية

52- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "كُلُّ أُمَّتِي مُعَافًى إِلاَّ الْمُجَاهِرِينَ، وَإِنَّ مِنَ الْمُجَاهَرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلاً، ثُمَّ يُصْبِحَ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ؛ فَيَقُولَ: يَا فُلاَنُ، عَمِلْتُ

الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتُرُهُ رَبُّهُ، وَيُصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 6069، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 52 - (2990)

په ښکاره سره په زړورتيا ګناه کول او دهغې وعيد (ويره)

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی، چې ما د نبي کريم ﷺ نه اوريدلي دي هغه فرمايل: زما هر امتي ته به معافي وکړی شي مګر ښکاره په زړورتيا سره ګناه کونکي ته به معافي نه کيږي، او داهم په ښکاره ګناه کې داخليږي، چې يو څوک دشپې دګناه کار وکړي، بيا سهار شي او الله تعالی ورباندي پرده اچولي وي، خو دا بيا وايي فلانکيه بيګا د شپې مي داسي او داسي کار وکړ، يقينا د شپې ورباندي دهغه پر وردګار پرده اچولي وه، خو چې شهار شو ده هغه پرده دخپل ځانه لري کړه.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخكې اول نمبر حديث كې ذكر شوي ده .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث لار ښونه كوې چې مؤمن بنده بايد د خپل ځانه هغه پرده اوچته نكړې كومه چې په ده باندي دده رب اچولې ده بلكه دی بايد دخپل رب حمد او شكر اداكړې او هغه ته توبه او رجوع وكړې او ګناه سمدست پريږدي، ځكه الله تبارک وتعالی هغه بنده ته معافې كوې څوک چې دګناه نه توبه وباسي.

2- د مؤمن بنده چې كومه ګناه شوي وې پكارده چې د هغې اعتراف ونكړې د بادشاه وغيره په وړاندي بلكه بهتره داده چې په خپل ځان پرده واچوې او په رشتيا سره د دغه ګناه نه توبه وباسي.

حق الأم في البر أعظم

53-عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِي اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: جَاء رَجُلٌ إِلَى رَسُوْلِ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيه وَسَلَّمَ؛ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه! مَنْ أَحَقَّ النَّاس بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: "أُمُّكَ" قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: "ثُمَّ أُمُّكَ"، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: "ثُمَّ أُمُّكَ"، قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: "ثُمَّ أَبُوْكَ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5971، وأيضاً صحيح مسلم، رقم الحديث 1 - (2548)

په نيکۍکې د مور حق زيات دی .

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې يو کس نبي کريم ﷺ ته راغی او تپوس يي وکړ چې ای دالله پيغمبره زه ښه ملګرتيا او احسان د چاسره وکړم نبي کريم ﷺ وفرمايل: د خپلې مور سره، تپوس کونکي ويل بيا د چاسره نبي کريمﷺ وفرمايل: دخپلې مور سره تپوس کونکي ويل بې دچاسره نبي کريمﷺوفرمايل: دخپلې

مور سره تپوس کونکي ویل بیا د چاسره نبي کریمﷺ وفرمایل: دخپل پلار سره.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث دراوي پیژندنه مخکې اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده .

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- په بچي باندي د مور حق ډیر زیات دی او ددي وجه او سبب دادی چې موردخپل بچې دپاره ډیر تکلیفونه او زحمتونه په خپل ځان تیروې، نهه میاشتي يي په خپله خیټه ګرځوې، هغه تکلیف بیا د پیدایښت تکلیف، بیا دوه کاله تی (دخپلې سیني پي) ورکوې، بیا د هغې تربیت او پالنه کوې، بیا په هغه باندي ډیره زیاته مهربانه وي، نو ځکه خو مور په خپل بچې باندي ډیر زیات حق لري، اګر که مور په شرک او کفر کې مبتلا هم وې بیا هم په بچې باندي حق لري چې د هغې خدمت وکړې او دهغې سره احسان وکړې.

عُقُوقُ الوالد من كبائر الذنوب

54- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُما، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قالَ: "رِضَا الرَّبِّ فِي رِضَا الْوَالِدِ، وَسَخَطُ الرَّبِّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 1899، صححه الألباني).

دپلار نافرماني كول لويه ګناه ده.

د عبد الله بن عمرو رضي الله عنهما نه روايت دی نبي كريم ﷺ فرمايلي دي: د پلار رضا او خوشحالي د الله پاک د رضا او خو شحالۍ سبب دی، او د پلار خفګان د الله پاک د خفګان او غو سي سبب دی.

دراوي پيژندنه: ددي حديث دراوي پيژندنه مخکي وه ديرشم نمبر حديث کي ذکر شوي ده .

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث بچو ته لارښونه کوي چې د خپل پلار خبره ومني او دهغه احترام او عزت وکړي، ځکه چې د پلار

خوشحاله کول دالله پاک دخوشحالۍ سبب دی او د پلار خفه کول د الله پاک د خفګان او غو سې سبب دی

2- دا حديث دلالت کوې چې د مور او پلار نافرماني کول لويه ګناه ده.

الحث على الكسب الحلال الطيب

55- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لأَنْ يَحْتَزِمَ أَحَدُكُمْ حُزْمَةً مِنْ حَطَبٍ؛ فَيَحْمِلَهَا عَلَى ظَهْرِهِ؛ فَيَبِيعَهَا؛ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ رَجُلاً يُعْطِيهِ أَوْ يَمْنَعُهُ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 107 - (1042)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 2074).

حلال رزق طلب کولو ته ترغيب

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: بيشکه که يو کس په تاسو کې د لرګو يو ګيډۍ په خپله شاه باندي بارکړې او خرچ يي کړې دا دهغه دپاره ډير غوره دی ددينه چې

د بل چا نه سؤال وکړي او هغه به یا څه ورکړي او یا نه.

د راوي پېژندنه:

ددې حدیث د راوي پېژندنه مخکې په اول نمبر حدیث کې ذکر شوې ده.

ددې حدیث د فوائدو څخه:

1- د اسلام مبین دین چې څنګه د اخرت د تیارۍ دپاره نیکو عملونه ته انسان هڅه وې همدغه شان یې په دنیا کې د ژوند تیرولو دپاره حلال کارو کسب ته هم هڅه وې.

2- هرهغه څوک چې د حلال کار و کسب دپاره محنت او کوشش کوې عزتمند وې.

3- د اسلام په مبین دین سستې او کار کسب نه کول په انسان کې د عیب او نقصان صفت ګرځولی دی.

وجوب إكرام اللحية وإعفائها

56- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللِّحَى".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 52- (259)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 5893،).

د ږيري پريښودل واجب دي.

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: بريتونه كم كړې او ږيرې معاف (اوږدې پريږدئ)

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په يولسم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- داحديث شريف تقاضا اوغوښتنه كوې چې دږيري پريښودل واجب دي، نو د ږيري ويستل، خرول، كمول جواز نلري.

2- هغه ويښته چې د لاندي شونډي نه لاندي راختلي وې هغه هم په ګيره کې شامل دي.
3- دا حديث دلالت کوې چې د بريتونو کمول مشروع دي نو د مسلمان دپاره د بريتونو اوږده پريښودل جواز نلري بلکه د بريتونو کمول مشروع دي.

أهمية احتساب الأجر في النفقة

57- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلاَّ أُجِرْتَ عَلَيْهَا، حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فَمِ امْرَأَتِكَ".
(صحيح البخاري، رقم الحديث 56، واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 5 - (1628)

خرچه کولو کې د اجر نيت کولو اهميت.

د سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: بيشکه ته يوه صدقه نه کوې چې په هغې سره د الله پاک رضا خواړې مګر تاته په هغې اجر ملاويږې، ترديې هغه

نوړی چې ته يي دخپلې بي بي په خوله کې بړدې په هغې هم تاته اجر او ثواب ملاويږي.

د راوي پيژندنه:

ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په پنځم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث شريف نه معلوميږي چې اجر او ثواب بنده ته په نيک عمل کولو سره هغه وخت ملاويږي چې کله داجر او ثواب نيت په کې وکړې.

2- دي حديث شريف نه معلوميږي چې د اسلام په مبين دين کې د عبادت مفهوم خورا ډير پراخه دی ځکه هغه کارونه چې د انسان دپاره مباح وې په هغې سره هم انسان ته اجر او ثواب ملاويږي کله چې د اجر او ثواب نيت او ارداده ولري.

3- د خپلې بي بي سره داجر په نيت مزاح کولو باندي هم اجر او ثواب ملاويږي.

أحكام الإحداد

58- عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "لاَ يَحِلُّ لامْرَأَة تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الأَخِرِ، أَنْ تُحِدَّ فَوْقَ ثَلاَث إِلاَّ عَلَى زَوْجٍ؛ فَإِنَّهَا لاَ تَكْتَحِلُ وَلاَ تَلْبَسُ ثَوْبًا مَصْبُوغًا، إِلاَّ ثَوْبَ عَصْبٍ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5342).

د غمرازۍ مسائل

د ام عطيه رضي الله عنها نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: د هغه ښځې دپاره چې په الله پاک او ورځ د اخرت باندي ايمان لري، جائز نه دي چې د دري ورځو نه زيات د غم او خفګان اظهار وکړي مګر په خاوند باندي ددري ورځو نه زيات د خفګان اظهار کولی شي، پس سترګې به نه توروي او دېول او سنګار جامي به نه اغوندي، بلکه ساده جامي به اغوندي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث روايت نسيبه بنت الحارث أنصاريه رضي الله عنها کوې، ددي اسم کنيه أم عطيه دی، ددي دنوم په باره کې ويل شوي چې نسيبه بنت حارث دی، او چا دا هم ويلي چې ددي نوم نسيبه بنت کعب دی، دا يوه ډيره عابده مؤمنه صحابيه ده، دا دنبي کريم صلی الله عليه وسلم سره په اوه غزاګانو کې شريکه شوي ده، دي به په جهادونو کې د زخميانو علاج کولو او د مجاهدينو دپاره به يي د اوبو وغيره انتظام هم کولو، او شهيدان به يي مديني ته انتقالول لکه څنګه چې دا خپله واقعه روايت کوې فرمائي:

غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَ غَزَوَاتٍ، أَخْلُفُهُمْ فِي رِحَالِهِمْ؛ فَأَصْنَعُ لَهُمُ الطَّعَامَ، وَأُدَاوِي الْجَرْحَى، وَأَقُوْمُ عَلَى الْمَرْضَى.

(صحيح مسلم، رقم الحديث 142 - (1812)

زه د نبي کريم صلی الله عليه وسلم سره اوه غزاګانو ته تللي يم: زه به د مجاهدينو په پړاو کې پاتي شوم او

دهغوې دپاره مي د خوراک څښاک وغيره انتظام کولو او دزخميانو علاج به مي کولو، او د مريضانو خدمت به مي کولو.

ددي سربيره د ډير علم او پوهي خاونده وه، د نبي کريم صلى الله عليه وسلم د فات نه وروستو په اخر عمر کې بصرې ته لاړه او هلته ددي دعلم او پوهي نه عامو خلکو فائده واخسته، ددينه د حديث په کتابونو کې څلويښت حديثونه نقل دي.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مراد دغمرازۍ نه هغه داده: هغه ښځه چې خاوند يي وفات شوی وې، نو هغه به د ډول سينګار نه ډډه کوې، د ښائست او زينت جامي وغيره به نه اغوندي سترګې به نه توروې عطرخوشبو وغيره به نه استعمالوې بلکه عامي ساده جامي به اغوندي ترڅو چې عدت يي ختم شي.

2- په ښځه باندي واجب دي د خپل خاوند په مرګ باندي څلور میاشتې او لس ورځې غمرازي وکړي، مګر هغه ښځه چې د هغې په خېټه ماشوم وي هغه به د ماشوم د پیدا کیدلو پورې غمرازي کوې، ځکه چې دهغې عدت (شمیر دورځو) د ماشوم په پیدا کیدو سره ختمیږي، برابره خبره ده که مطلقه (طلاقه شوي) ښځه وي او که خاوند یې وفات شوی وي، نو چې کله وضع د حمل دهغې (ماشوم پیداشو) نوعدت (شمیر دورځو) یې ختمیږي.

3- همدغه شان ښځه به د خپل خاوند په وفات باندي څلور میاشتي او لس ورځې غمرازي کوې، برابره خبره ده که دې خاوند ورسره همبستري کړې وې اوکه نه خو چې نکاح شوي وې.

4- د خاوند نه پرته په بل چا باندي غمرازې کول جائز دي خو واجب نه دي او د هغې د غمراژي یواځې دري ورځې دي ددي نه زیاته غمرازي جواز نلري.

5- او چې کله ښځه وفات شي نو د هغې په خاوند باندې غمرازي نشته.

الإسلام دين الرحمة

59- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "عُذِّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ رَبَطَتْهَا، حَتَّى مَاتَتْ؛ فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ، لاَ هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَسَقَتْهَا؛ إِذْ حَبَسَتْهَا، وَلاَ هِيَ تَرَكَتْهَا؛ تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ".
(صحيح البخاري، رقم الحديث 3482،واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 151 - (2242)

د اسلام مبين دين د رحمت دين دی

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: يوې ښځې ته د پيشو د وجې نه عذاب ورکړی شو ، چې دې هغه پيشو تړلې وه، او هغې ته يې نه خوراک ورکولو، او نه يې ورته اوبه ورکولې، او نه يې پرېښودله چې د زمکې

نه څه خوراک وکړي تردي چې مړه شوه، نو داښځه ددي په وجه جهنم ته لاړه!

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په يولسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1-ديو حيوان داسي تړل چې هغې ته خوراک څښاک وغيره نه ورکول د سخت زړي او بد اخلاقه انسان علامه ده.

2- داحديث شريف د هغه د چا دګناه لوې والی بيانه وي څوک چې حيواناتو ته عذابونه ورکوې، هغه وهي يا يي وژني د سبب پرته، ځکه خو دا ښځه د پيشو د وجې نه جهنم ته داخله شو!

3- د يو حيوان ساتل لکه پيشو مرغان وغيره جائز دي خو په دې شرط چې هغې ته خوراک څښاک وغيره ورکړی شي.

4- انسان ته به د قیامت په ورځ عذاب ورکول کیږي که چیرته يي يو حیوان ته عذاب ورکړی وی د څه سبب پرته.

هذا دُعاَءَ أَفْضَلُ

60- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا مِنْ دَعْوَةٍ يَدْعُو بِهَا الْعَبْدُ أَفْضَلَ مِنْ، اَللَّهُمَّ إِنِّيْ أَسْأَلُكَ الْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْأَخِرَةِ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 3851، وَصححه الألباني).

غوره دعا

د ابو هریره رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي: نشته هیڅ یوه غوره دعا چې په هغې سره بنده د الله پاک نه دعا غواړي، ددي دعانه: اَللَّهُمَّ إِنِّيْ أَسْأَلُكَ الْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْأَخِرَةِ".

ای پروردګاره زه ستانه په دنیا او اخرت کې عافیت (دهرمصیبت) نه خلاصونه غواړم.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا دعا په اخلاص او عاجزۍ سره ډيره ويل پکار دي ځکه چې په دي سره بنده کولی شي، چې ددنيا او اخرت سلامتي حاصله کړي.

2- د معافات: معنی ده چې الله پاک انسان د هر قسم مصيبتونو فتنو مشکلاتو نه په دنيا او اخرت کې وساتي.

وجوب رَدْع المعتدي

61-عَنْ سَعِيْد بْنِ زَيْد رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، قَالَ: "مَنْ قُتِلَ دُوْنَ مَاله؛ فَهُوَ شَهِيْدٌ، ومَنْ قُتِلَ دُوْنَ أَهْله، أو دُوْنَ دَمه، أو دُوْنَ دِيْنه؛ فَهُوَ شَهِيْدٌ".

(سنن أبي داوَد، رقم الحديَث 4772، واللفظ له، وجامع الترمذي، رقم الحديث 1421، وسنن النسائي، رقم الحديث 4095، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 2580،

وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه:حسن صحيح، وصححه الألباني).

د ظالم په مقابل کې دخپل ځان دفاع کول واجب دي.

د سعيد بن زيد رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: څوک چې دمال په دفاع کې مړ شو شهيد دی، او څوک چې دبچو په دفاع کې مړ شو شهيد دی، او څوک چې ددخپلې ويني په دفاع کې مړ شو شهيد دی، او څوک چې د خپل دين په دفاع کې مړ شو شهيد دی.

د راوي پيژندنه: ددي حديث راوې ابو سعيد بن زيد عدوې قرشي جليل القدر صحابي دی، دوويشت کاله مخکې د هجرت نه په مکه مکرمه کې پيدا شوی دی او د مکې نه يي مديني ته هجرت هم کړی دی، په ټولو غزاګاني کې يي د نبي کريم صلی الله عليه وسلم سره شريک شوی دی يواځې د بدر په غزا کې ددي وجې نه شريک نشو چې ده دمشرکينو دهغه قافلې څارنه کوله

کومه چې شام ته روانه وه ، سعید رضي الله عنه د هغه صحابه کرامو په جماعت کې شامل دی کومو ته چې په یو مجلس کې د جنت زیری ورکړی شوی وو.

د سعید رضي الله عنه نه د حدیثو په کتابو کې اته څلویښت حدیثونه نقل دي اودی په یوپنځوستم هجري کال کې د عقیق په مقام کې وفات شو چې د هغه ځاې نه بیا دده مړی مدیني ته نقل شو، او هلته دفن شو.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- په مسلمان واجب ده چې د خپل ځان، بچو مور او پلار، او دخپل دین نه دفاع وکړې، اود ظالم مخه ونیسئ، که په دې مهال دی مړ شو شهید دی او که ظالم یي قتل کړ، نو په ده هیڅ دیت، قصاص وغیره نشته ځکه چې شریعت ده ته حق ورکړی دی چې د خپل ځان مال بچو او دین نه دفاع وکړې.

2- ددي دیث نه معلومیږې چې مؤمن بنده ډیر عزت او احترام لري دهغه نفس، مال، عزت وغیره به محفوظ

وي، او که څوک ورباندي زياتی کوي نو ده ته شرعا دا حق حاصل دی چې د تجاوز کونکي مخه ونيسئ، او که په دې مهال کې دی مړ شو شهيد دی، او که ظالم يي قتل کړ، نو هيڅ ديت، قصاص وغيره ورباندي نشته.

3- ددي حديث معنی داده: چې څوک د خپل ځان، مال، عزت، دين په دفاع کې مړشو، نو ده ته به د شهيد برابر اجر او ثواب ملاويږي.

غَصْبَ الْأَرْضِ حرام في الإسلام

62- عَنْ سَعِيْدِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ: "مَنْ ظَلَمَ مِنَ الْأَرْضِ شَيْئًا طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ".

(صحيح البخاري،رقم الحديث 2452، واللفظ له وصحيح مسلم، رقم الحديث 137 - (1610)

د بل چا زمکه غصب(په زوره اخستل) حرام دي.
د سعد بن زيد رضي الله عنه نه روايت دی چې ما دنبي کريم صلى الله عليه وسلم نه اوريدلي دي: هغه فرمايل: چا چې په ظلم او زور سره د بل چا زمکه لاندي کړه، نو د قيامت په ورځ به الله پاک دده په څټ کې تر اومې زمکې پوري دا زمکه واچوې.
د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په يو شيپيتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.
ددي حديث د فوائدو څخه:
1- د اسلامي شريعت په مقاصدو کې د حقوقو ساتنې ته ډيره پاملرنه شوې ده.
2- دي حديث نه معلوميږي، چې څوک د زمکې مالک شو، نو هغه په دې زمکه کې دننه دهر څه مالک ګرځي او ده ته شرعا جائز ده چې په دې زمکه کې تصرف وکړې څنګه چې يي خوښه وې خو په دې شرط چې ګاونډي ته ددينه ضرر او تکليف نه وې.

3- ددي حديث د مفهوم او معنى باره کې ډير اقوال علماو بيان کړي دي:

دازمکه به دده په څټ وربار کړی شي، او ده ته به وويل شي، چې د محشر ميدان ته يي يوسه، يا داچې دی به په دي زمکه کې ښکته راښکلی شي، يا داچې ددينه ګناه مراد ده چې دده په څټ کې به د ګناه يو انبار جوړشئ.

التحذير من الافتتان بالمال

63- عَنْ أَنَس بْنِ مَالك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يَكْبَرُ ابْنُ آدَمَ، وَيَكْبَرُ مَعَهُ اثْنَتَانِ: حُبُّ الْمَالِ، وَطُولُ الْعُمْرِ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 6421، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 115 - (1047)

د مال دفتني نه باید مؤمن ځان وساتئ

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: کله چې د بني ادم عمر زیاتیږي، نو دوه شیان ورسره هم زیاتیږي دمال سره مینه، او د اوږده ژوند امیدونه.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو ځخه:

1- د اسلام په مبین دین کې حلال مال ډیر ارزښت لري او داجر او ثواب باعث ګرځې لکه زکات، حج، جهاد، وغیره ځکه خو د اسلام مبین دین همیشه د اسراف فضول خرچي وغیره منعه کوي، خو هغه مال چې د هغې دوجې انسان په غرور او فتنه کې پریوځې د داسي مال بدي ذکر شوي ده.

2- یواځې اوږد عمر ښه نه دی بلکه اوږد عمر د نیک عمل سره ډیر ښه دی.

من الأذكار عقب الصلوات المكتوبة

64- عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ النَّبي صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ إِذَا سَلَّمَ، لَمْ يَقْعُدْ، إِلاَّ مقْدَارَ مَا يَقُولُ: "اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالاِكْرَامِ".(صحيح مسلم، رقم الحديث 136 - (592)

د فرض مونځ نه ورستو دعا

د عائشي رضي الله عنها نه روايت دی چې کله به نبي کريم صلی الله عليه وسلم سلام وګرځوو، نو قبلې لوري ته به نه کيناسته مګر ددي دعا په اندازه:
اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالاِكْرَامِ"

الهي ته د سلامتيا ذات يي، او سلامتيا ستا د خوانه ده، برکتناک ذات يي، ای د لوۍ او عزت خاونده.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په شپاړسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- ددي حديث معنی داده: چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم به دسلام ګرځولو نه وروستو قبلې ته مخامخ ډير نه کيناستلو، بلکه ددي دعا په اندازه به (اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالاِكْرَامِ") کيناستلو بيا به يی مقتديانو ته مخ راوګرځوو.

2- په مانځه کې دسلام ګرځولو نه ورستو مختلفې دعا ګاني راغلي دي: چې دهغې دجملې نه يوه دادعا (اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالاِكْرَامِ") الهي ته د سلامتيا ذات يي، او سلامتيا ستا د خوانه ده برکتناک ذات يي، ای د لوې او عزت خاونده.

3- د (اللهم أنت السلام) دا دالله تعالی نوم دی او ددي معنی داده چې ای الله ته د هر قسم عيب او نقصان نه پاک يي او دهر قسم کمال خاوند يي، او د (منک السلام) معنی چې سلامتيا(ساتل) ستا د خوانه دي، او

د (ذوالجلال) معنى: د لوئي خاوند) او د(الاكرام) معنى دعزت او احسان خاوند.

إقبال الإمام على المأمومين بعد الصلاة

65 - عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَقْبَل عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ.

(صحيح البخاري، رقم الحديث 845، واللفظ له، وصحيح مسلم، جزء من رقم الحديث 23 - (2275)

دسلام ګرځولونه وروستوبه امام مقتديانوته مخ ګرځوي

د سمره بن جندب رضي الله عنه نه روايت دى چې كله به نبي كريم صلى الله عليه وسلم سلام وګرځوو، مونږ ته به مخامخ شو.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په ديرشتم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1-امام چې کله سلام وګرځوې او دري ځله استغفار اودا دعا(اَللّٰهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ وَمِنْكَ السَّلامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالاكْرَامِ") ووائي نو بايد ده چې بيا مقتديانوته را مخامخ شي .

2- ځيني علما كرام وائي چې دسلام ګرځولو نه بعد دامام دپاره په محراب كې دمانځه په شان كيناستل مكروه دي بلكه د مانځه د ناستي هيئت به بدلوې، نو چې كله د سلام نه بعد امام مقتديانو ته مخامخ شي، نو د مانځه د ناستي هيئت بدل شو.

3- مقديان چې د امام نه شاته وي په مانځه كې نو دا دامامتې (مانځه) دوجې نه نو چې كله مونځ ختم شي او امام سلام وګرځوې نو پكار ده چې مقديانو ته را مخامخ شي، كه دهغوې څه تپوسونه وغيره وې چې دهغې جواب وركړې.

جواز خروج النساء إلى المساجد

66- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لاَ تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ" (صحيح مسلم، رقم الحديث 136 (442)، واللفظ له، وصحيح البخاري، رقم الحديث 900).

دښځو تلل مسجدونو ته جواز لري.

د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: تاسو د الله پاک وينځې (ښځې) دالله پاک د كورونو(مسجدونونه) نه مه منع كوئ.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په يولسم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:
1- ددي حديث نه ثابتيږي، چې د ښځو تلل مسجدونو ته جواز لري اګر که د ښځو دپاره غوره او بهتره داده چې هغوې په خپلو کورنو کې مونځونه وکړې، لکه څنګه چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم ارشاد دی: "لاَ تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمْ الْمَسَاجِدَ وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ"، (انظر سنن أبي داود، رقم الحديث 567، وصححه الألباني)
تاسو خپلې ښځې د مسجدونو نه مه منع کوې، خو دهغوې کورونه د هغوې دپاره غوره دي.
2- دا حديث تقاضا کوې چې خاوند بايد خپلې ښځې ته اجازه ورکړې کله چې تري هغه مسجد ته دتلو اجازه وغواړې خو په دي شرط چې د څه فتني ويره نه وې.
3- په هغه صورت کې د ښځې تلل مسجد ته رواه نه دي کله چې هغې په خپل ځان باندي خوشبو وغيره لګولي وې، څکه چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم

ارشاد دی: إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ؛ فَلا تَمَسَّ طِيْبًا"، (انظر صحيح مسلم، رقم الحديث 142 - (443)
کله چې تاسو(ښځو) کې څوک مسجد ته راځي خوشبو دي نه لګوي.

من أحكام المسح على الخفين

67- عَنِ الْمُغِيْرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ؛ فَأَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ؛ فَقَالَ: "دَعْهُمَا؛ فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ"؛ فمسح عَلَيهِمَا.
(صحيح البخاري، رقم الحديث 206، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 80 - (274)

په موزو مسح کول او دهغې ځيني مسائل

د مغيره بن شعبه رضي الله عنه روايت دی، وائي: زه د نبي كريم صلى الله عليه وسلم سره په سفر کې وم نبي كريم صلى الله عليه وسلم اودس کولو زه ددي دپاره ښکته شوم چې دهغه دخپو نه موزې وباسم، نبي كريم صلى الله عليه وسلم ماته وفرمايل: پريږده مه وباسه

ځکه چې دا موزې ما په اوداسه اچولي دي، پس مسحه يي ورباندي وکړه.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په پنځه دريرشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- خف: هغه موزې چې د څرمن وغيره جوړې شوې وې، او په خپو کيږې.

2- دا حديث شريف په موزو باندي د مسحې کولو دپاره دليل دی، نو په موزو باندي مسح کول مشروع دی په سفر او حضردواړه حالتونو کې، خو په موزو باندي د مسح کولو دپاره داشرط دی چې موزې به په اوداسه کې اچول شوي وې.

3-په موزو باندي د مسحې کولو مده او وخت د مقيم دپاره يوه ورځ او يوه شپه ده، او دمسافر دپاره دري ورځې او درې شپې دي.

من أحكام المسح على الجَوْرَبَيْنِ

68- عَنِ المُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: تَوَضَّأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمسح عَلَى الجَوْرَبَيْنِ والنَّعلينِ.

(جامع الترمذي، رقم الحديث 99، واللفظ له، وسنن أبي داود، رقم الحديث 159، وسنن النسائي، رقم الحديث 125(م)، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 559، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني).

په جورابو مسح کول او دهغې ځینې مسائل.

د مغیره بن شعبه رضي الله عنه روایت دی وائي: نبي کریم صلی الله علیه وسلم اودس وکړو او مسحه یې وکړه په جرابو اوچپلو باندې.

د راوي پیژندنه: ددې حدیث د راوي پیژندنه مخکې په پنځه دریرشتم نمبر حدیث کې ذکر شوې ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- جورب: هغه جورابو ته وائي چې د مالوچو وغيره نه جوړې شوې وې.

2- داحديث شريف په جورابو باندي د مسح کولو دپاره دليل دی، نو په جورابوباندي مسح کول مشروع او جائز دي، که دسفر حالت کې وې او که د حضر په هر حالت کې په جورابو باندي مسح کول مشروع دي، خو شرط دادی چې جورابي به سختې وې اوخپله به بغير د تړلو نه په خپو پوري نښتي وې او بل شرط دادی چې دغه جورابې به په اوداسه سره په خپو شوي وي.

3- په جورابو باندي دمسحې کولو مده او وخت د مقيم دپاره يوه ورځ اويوه شپه ده، او دمسافر دپاره دري ورځې او درې شپې دي.

النهي عن التقاط لقطة من أحرم بالحج

69- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ التَّيْمِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ لُقَطَةِ الْحَاجِّ.

(صحيح مسلم، رقم الحديث 11 - (1724)

دحاجي لقطه (دهغه په لاره کې ورک شوي څيزونو) راخستل ممنوع دي.

د عبد الرحمن بن عثمان التيمى رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم: د حاجي نه په لاره کې د ورک شوي څيزونو راخستلونه منع کړې ده.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي عبد الرحمن بن عثمان القرشي التيمي جليل القدر صحابي دی، ويل شوې چې ده د صلح حديبيه په ورځ د اسلام مبارک دين قبول کړو اودنبي کريم صلى الله عليه وسلم سره يي بيعت وکړو اوداهم ويل شوې چې ده د فتح مکې په ورځ د اسلام دين قبول کړو، ده ته د يرموک په غزا کې د

شرکت کولو اعزاز هم ورپه برخه شوی دی، او بیا په دري او یایم هجري کال کې په مکه کې وژل شوي دی.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- د اسلامي شریعت په رڼا کې لقطه هغه ورک شوي شي ته وائي: چې راخستونکي ته د هغې مالک معلوم نه وي.

2- د لقطې (ورک شوي څیز) حکم په شریعت اسلامي کې هغه دادی: چې د حرم د لقطې (ورک شوي څیز) نه علاوه په بل ځاې کې یو ورک شوی څیز څوک راواخلي نودیو کال پوري به دهغې اعلان کوې که یو کال پوري دهغې خاوند پیدا نشو نو دی کولی شي چې دهغې نه خپله فائده واخلې، او که ورک شوي څیز معمولي وونوبیا اعلان کولو ته هم حاجت نشته.

3- د هیچا دپاره د حرم لقطه (ورک شوی څیز) راخستل جواز نلري مګر په هغه صورت کې یي راخستل جائز

دي کله چې ددغه څيز د ضائعه کيدلو ويره وي، خو چاچې د حرم لقطه (ورک شوي) څيز راواخيست نو هميشه به يې اعلان کوې ترڅو پوري چې مکه کې وې، ددي دپاره چې خاوند يې پيدا شي، خو دمکې نه چې کله بهر وځې نو دا ورک شوی څيز به يو خاص هغه چا ته سپاري چې د ورک شوي شيانو مسئوليت په غاړه لري، ځکه چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي:"وَلاَ يُلْتَقَطُ لُقْطَتُهُ إِلَّا مَنْ عَرَّفَهَا: (انظر صحيح البخاري، رقم الحديث 1834).

او دحرم ورک شوی څيز به څوک نه راخلې مګر د علان دپاره.

من أوصاف أهل النار

70- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "ضِرْسُ الْكَافِرِ أَوْ نَابُ الْكَافِرِ مِثْلُ أُحُدٍ، وَغِلَظُ جِلْدِهِ مَسِيرَةُ ثَلَاثٍ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 44 - (2851)

د دوزخيانو اوصاف

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چئ نبي كريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: د قيامت په ورځ به د كافر دجامي غاښ يا داړه به داحد دغره ومره غټ وي اودهغه څرمن به ددري ورځو(مزل) په اندازه پيړه وي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په اول نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- هرقسم عذابونه او کړاوونه الله پاک په جهنم کې پیدا کړي دي، او جهنم الله پاک د کافرانو، منافقانو، او ګناهګارانو دپاره تیار کړی دی(دالله پاک نه بچاو غواړو)

2- دجهنمیانو بدنونه به په اورد جهنم کې غټ او بړده وي تردي چې د ځینې کافرانو بدنونه به د غره نه هم ډیر غټ او پلن وي، همدغه شان ددوي غاښونه او څرمني به هم غټې وي ددي دپاره چې د الله پاک عذاب وڅکئ.

3-په جهنم کې دکافرانوعذابونه نه کمیږي بلکه همیشه به هغوې د جهنم په اور کې اوسیږي.

من أوصاف جهنم

71- عَنْ عَبْد اللَّه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "يُؤْتَى بِجَهَنَّمَ يَوْمَئذ لَهَا سَبْعُوْنَ أَلْفَ زِمَامٍ، مَعَ كُلِّ زِمَامٍ سَبْعُوْنَ أَلْفَ مَلَك يَجُرُّوْنَهَا".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 29 - (2842)

د جهنم اوصاف

د عبد الله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: د قيامت په ورځ به جهنم راوستلی شي، دهغې به اويا زره زنجيرونه وي، او دهر زنجير سره به اويا زره ملائكې وي، چې هغه به راخكاږي.

دراوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په دويم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- ددي حديث شريف نه د جهنم غټوالی معلوميږي.

2- جهنم الله پاک دكافرانو، منافقانو، ګناهګارودپاره تيار كړی دی او د ډيرو عذابونو او كړاونو كور دی .

3- دا حديث شريف مونږ ته درس راكوي چې بايد د جنت دپاره تياری وكړو، او د جهنم د اور نه ځان بچ كړو.

الإيمان بالبعث بعد الموت

72- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ: "يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَى مَا مَاتَ عَلَيْهِ".
(صحيح مسلم، رقم الحديث 83 - (2878)

د مرګ نه بعد په دوباره ژوندون ایمان.

د جابر رضي الله عنه نه روايت دی چې ما دنبي كريم صلى الله عليه وسلم نه اوريدلي دي هغه فرمايل: هر بنده به په هغه حالت راپاڅيږي په كوم حالت چې مړ شوی وي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په دوويشتم نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- داحديث شريف لارښونه كوئ، چې هر هغه عمل چې بنده يي په دنيا كې كوي، دهغې بدله به ورته په ورځ د قيامت ملاويږي، كه د خير عمل وي، ښه بدله به

ورته ملاو شي اوکه د شر عمل وي د شر بدله به ورته ملاو شي.

2- هر انسان باید ګناه نه ویره وکړي، ځکه چې ګناهونه انسان، په دنیا او اخرت کې بدبخته کوي.

3- د قیامت په ورځ به هر انسان په هغه حالت دوباره ژوندی کیږي په کوم حالت کې چې مړ شوی وي.

نفي الجوعِ عمن يتناول التمر

73- عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: "لاَ يَجُوعُ أَهْلُ بَيْتٍ عِنْدَهُمُ التَّمْرُ".

(صحیح مسلم، رقم الحدیث 152 - (2046)

هغه ځوک وږی نه دی چې خرما ولري.

دعائشي رضي الله عنها نه روایت دی، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: هغه کور والا نه وګیکیږي، چې خرما وسره وي.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په شپاړلسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث شريف کې دخرما او دهغې ساتلو دپاره ترغيب ذکرشوی دی.

2- هغه څوک چې خرما ولري د هغوې ولګه لري کيږې.

المبادرة إلى التوبة

74- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا، تَابَ اللهُ عَلَيْهِ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 43 - (2703)

توبه استلو کې بيړه کول:

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: چاچې د مغرب څخه نمر راختلو نه مخکې توبه وکړه، الله پاک به دهغه توبه قبوله کړي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- توبه او دهغې معنی: الله تعالی ته رجوع کول، او ګناهونه پريښودل، داحديث شريف بنده ته د توبې ترغيب ورکوې، او دتوبې د قبليدلو دپاره يو څو شرطونه ضروري دي:

1- داچې په اخلاص سره بايد بنده خپل رب ته توبه وباسئ.

2- داچې ګناه پريږدي.

3- داچې د ګناه په ګولو باندي خپه او خپيمانه وې.

4- داچې کلک عزم او پخه اراده کول چې بيابه دغه ګناه نه کوې.

5- داچې که چيرته دبل چا حق وې نو هغه ته خپل حق بيرته ورکول.

6- داچې توبه بايد مخکښ ددينه چې نمر د مغرب نه راوخيژې وويستل شي.

7- داچې د مرګ د علاماتونه مخکې باید توبه وویستل شي.
2- ګناهګار باید الله پاک ته توبه وباسئ، او که چیرته بیا ترینه ګناه صادره شي، نو باید بیا توبه وباسئ.
3- نمر د مغرب نه راختل، د الله پاک د قدرت یوه لویه نښه ده، او دقیامت په علاماتو کې لویه علامه ده.

النهي عن الحلف في البيع

75- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَقُولُ: "إِيَّاكُمْ وَكَثْرَةَ الْحَلِفِ فِي الْبَيْعِ؛ فَإِنَّهُ يُنَفِّقُ ثُمَّ يَمْحَقُ".
(صحيح مسلم، رقم الحديث 132 - (1607)

د خرڅلاو په وخت قسم کولونه منعه.

د ابو قتاده رضي الله عنه نه روایت دی چې مادنبي کریم صلی الله علیه وسلم نه اوریدلي دي هغه فرمایل: تاسو د خرڅلاو په وخت قسمونه مه کوئ ځکه په قسم کولو سره خو څیز خرڅ شي، خو برکت ترینه ختم شي.

د راوي پیژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1-دي حديث نه معلوميږي چې بي حاجته قسمونه کول حرام دي.

2- تاجران بايد د حلال رزق د ګټلو کوشش وکړي، خو په خرڅلاو کې بايد قسمونه ونکړي، ترڅو چې د هغوي په مال کې برکت راشي.

تحريم الحلف بغير الله

76- عَنْ عَبْد الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِي اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لاَ تَحْلِفُوْا بِالطَّوَاغِيْ، وَلاَ بِأَبَائِكُمْ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 6 - (1648)

په غیرالله باندي قسم کول حرام دي.

د عبد الرحمن بن سمره رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: تاسو په بتانو، او خپلو پلرونو باندي قسمونه مه کوئ.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي عبد الرحمن بن سمره القرشي،رضي الله عنه جلیل القدر صحابي دی، او دی په صحابه کرامو کي د مشرانو د جملې څخه دی ده د فتح مکې په ورځ باندي ایمان راوړی بیا په ورسته زمانه کي د سجستان او کابل والی مقرر شو، او دهمدي په لاس خراسان، سجستان، او خراسان فتح شوي وو، بیا روستو بصري ته بیرته راغی، او دمؤتې په غزا کې دده ډیر په ښه انداز سره شرکت شوی دی، عبد الرحمن بن سمره رضي الله عنه په پنځوستم هجري کال کې د بصري په ښار کي وفات شو.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- داحديث دلالت کوې چې په مخلوق باندي قسم کول حرام دی.

2- طواغي: جمع ده د طاغية او ددينه مراد بتان، او باطل معبودان وغيره دي، همدغه رنګ هر هغه څوک چې په کفر کې سرکشي ته ورسيږي.

فضل السواك

77- عَنْ عَائشَةَ رَضيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: "السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، مَرْضَاةٌ للرَّب".

(سنن النسائي، رقم الحديث 5، وصححه الألباني).

د مسواک فضيلت او غوره والی

د عائشي رضي الله عنها نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرملي دي: مسواک وهل د خولې صفايي ده او د الله پاک د رضا کولو دپاره سبب دی.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په شپاړلسم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث شريف کې د مسواک وهلو فضيلت ذکر شوی دی چې په دې سره خوله صفاکيږي، او د الله پاک د رضا سبب ګرځي، ځکه چې الله پاک ښائسته ذات دی او خائست خوښه وي.

2-دمسواک په ځاې دغاښونو برش هم استعمالولی شي ځکه چې په هغې سره هم خوله صفاکيږي.

إكرام النساء في الإسلام

78- عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ زَمْعَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "لا يَجْلِدُ أَحَدُكُمْ امْرَأَتَهُ جَلْدَ الْعَبْدِ ثُمَّ يُجَامِعُهَا فِي أخرِ الْيَوْمِ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 5204، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 49 - (2855)

د اسلام په مبين دين کې د ښځو عزت او مقام

د عبد الله بن زمعه رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: تاسو کې يو کس دي خپله ښځه د(غلام) مرئي په شان نه وهي، چې بيا د ورځ په ورستي برخه کې ورسره هم بستري هم کوئ.

د راوي پيژندنه: ددي حديث راوي عبد الله بن زمعه رضي الله جليل القدر صحابي دی، د ډيرو ښو اخلاقو خاوند وو، عبد الله بن زمعه رضي الله عنه په کال پنځه ديرش هجري کې وفات شوی دی.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د اسلام په مبين دين کې د ښځو دپاره ځانګړي حقونه ذکر دي هغه داچې د ښځو سره بايد ښه سلوک، احسان او نرمي وکړی شي.

الحث على اختيار صُحبة الصالحين

79- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "خَيْرُ الْأَصْحَابِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِصَاحِبِهِ، وَخَيْرُ الْجِيرَانِ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرُهُمْ لِجَارِهِ".

(جامع الترمذي، رقمَ الحديثَ 1944، قال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن غريب، وصححه الألباني).

نيکان او صالحه ملګري سره تعلق ساتل.

د عبد الله بن عمرو رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله فرمايلي دي: غوره ملګري د الله پاک په نيز هغه دي چې د خپلو ملګرو سره ښه وي، او غوره ګاونډيان د الله پاک په نيز باندي هغه دي چې د خپل ګاونډي سره ښه وي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اوه ديرشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث لارښونه کوئ، چې هرهغه څوک د الله پاک په نيز غوره دی چې دخپل ملګري، او ګاونډي سره د ښو اخلاقو معامله کوې.

2- مؤمن بايد د نيکانو او صالحينو سره ملګرتوب وکړي او د فاسقانو د ملګر توب نه بايد ځان وساتي.

دعاء الولد من أسباب رفع درجات الوالدين

80- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وسَلَّمَ: "إِنَّ الرجُلَ لَتُرْفَعُ دَرَجَتُهُ فِي الْجَنَّةِ؛ فَيَقُوْلُ: أَنَّى لِي هَذَا؟ فَيَقَالُ: بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 3660، وحسنه الألباني).

د بچي په دعا سره د مور او پلار درجي وچتيږي.

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دى چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: يقينا د يو سړي درجه به په جنت كې وچته شي، نو وبه وائي: چې دا دځه وجې نه، ورته به وويل شي، دا ستا د ځوې ددعا او بښني غو ښتلو د وجې نه ستا دپاره.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخكې په اول نمبر حديث كې ذكر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث شريف لار ښونه كوې، چې مور او پلار بايد د خپلو بچې ښه اسلامي تربيت او پالنه وكړې، تر څو د دوي دپاره د دوي د مرګ نه روستو دعا ګاني او استغفار وغواړي، ځكه چې هغه اولاد چې دهغوې تربيت په شر اوفساد باندي شوى وې، هغوې دخپل ځان دپاره استغفار نه پيژني، نو د مور او پلار دپاره به څه استغفار وغواړي.

2- بچې باید دخپل مور اوپلار دپاره دعا ګاني او استغفار وغواړي.
3- د بچې دعاګاني د مور او پلار د درجو دوچتوالي سبب ګرځي.

من أحكام الجُنُبِ والجَنَابة

81- عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ جُنُباً؛ فَأَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَنَامَ؛ تَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاة.
(صحيح مسلم، رَقم الحديث 22 -(305)

د جنب او جنابت احکام

د عائشي رضي الله عنها نه روایت دی، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم چې به کله جنب وو، او غوښتل به یي چې څه وخوري، یا ویده شي، نو اودس به یي وکړو، لکه څنګه چې به یي د مانځه دپاره اودس کولو.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په شپاړلسم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- جنب: هغه څوک چې کورالی وکړې، یا ورته په بله طریقه جنابت ورسیږي، نودغسل کولو نه پرته کولی شي، چې څه وخوري، یا ویده شي وغیره، او په دي کې ښځه او سړی برابردي.

2- همدغه شان ښځه دجنابت په حالت کې کولی شي چې د کور کار پخلی وغیره وکړې.

3- د جنب دپاره غوره ده چې د خوراک وغیره نه مخکې اودس وکړې، او غسل کول غوره ي.

ذكر الله يطرد الشيطان

82- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: "إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ؛ فَذَكَرَ اللهَ عِنْدَ دُخُولِه، وَعِنْدَ طَعَامِه؛ قَالَ الشَّيْطَانُ: لاَ مَبِيتَ لَكُمْ وَلاَ عَشَاءَ، وَإِذَا دَخَلَ؛ فَلَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ دُخُولِه؛ قَالَ الشَّيْطَانُ: أَدْرَكْتُمُ المَبِيْتَ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللهَ عِنْدَ طَعَامِهِ، قَالَ: أَدْرَكْتُمُ المَبِيتَ وَالعَشَاءَ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 103 - (2018)

د الله پاک د ذکر نه شیطان تښتئ.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنهما نه روايت دى، چئ ما د نبي کريم صلى الله عليه وسلم نه اوريدلي دي، هغه فرمايل: څوک چې کور ته په داسې حالت کې داخل شي، چې د دا خليدو په وخت د الله ذکر وکړي، او همدغه شان د خوراک په وخت هم د الله پاک ذکر وکړي، نو شيطان نوروته ووائي:نه ستاسو دپا ره په دي کورکې دشپې ځاي شته او نه خوراک شته اوچې کله

د داخلیدو په وخت د الله ذکر ونه کړي، شیطان نورو ته ووائي: چې د شپې ځای ستاسو پیداشو، او چې د خوراک په وخت د الله ذکر ونه کړي، شیطان نورو ته ووائي: دي کور کې ستاسو خوراک، او د شپې ځای ملاو شو.

د راوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په دوویشتم نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حدیث د فوائدو څخه:

1- دا حدیث شریف لار ښونه کوئ، چې مؤمن بنده باید د الله پاک د ذکر کولو اهتمام وکړي، په خاصه توګه چې کله کور ته ننوځې، یا خوراک کوئ، وغیره.

2- شیطانان هغه کور ته ننوځې، د کوم کور خاوندان چې د الله پاک ذکر نه کوي، او دهغوي سره خوراک کوي، او د هغوي په کور کې شپه تیره وي.

3- د الله پاک د ذکر په وجه شیطانان تښتئ ، الله پاک راضاکیږي، همدغه شان د الله پاک په ذکر سره د بنده

غمونه ختمیږي، اوزړه ته يي اطمئنان، سکون، او راحت راځي.

الحث على الدعاء في السجود

83- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِن رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ؛ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ".

(صحيح مسلم، رقم الحديث 215 -(482)

د سجدې په حالت کې دعا غوښتلو ته ترغیب

د ابو هریره رضي الله عنه نه روایت دی، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: ډیر چې بنده خپل رب ته نیزدي وې هغه وخت چې کله بنده په سجده وې پس تاسو په سجده کې ډیري دعاګاني غواړئ.

دراوي پیژندنه: ددي حدیث د راوي پیژندنه مخکې په اول نمبر حدیث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مؤمن بنده کولی شي، چې د خپل رب نه په مانځه کې دعاګاني وغواړئ، برابره خبره ده که فرض مونځ وي يا نفل او ددعا دپاره غوره مقام په مانځه کې هغه د سجدې حالت دی.

2- مؤمن بنده دپاره مستحب ده چې قراني دعاګاني او همدغه شان هغه دعاګاني چې په نبوي سنتو کې راغلي دي هغه يادې کړي، ځکه چې په دي دعاګانو کې دده او دده د اولاد دپاره د دنيا او اخرت خيرونه شته.

تحريم تجصيص القبر

84- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُجَصَّصَ الْقَبْرُ، وَأَنْ يُقْعَدَ عَلَيْهِ، وَأَنْ يُبْنَى عَلَيْهِ. (صحيح مسلم، رقم الحديث 94 -(970)

د قبرونو چونه کول حرام دي.

د جابر بن عبد الله رضي الله عنه نه روايت دی فرمائي: چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم د قبر چونه کولو او په هغي باندي کيناستلو، او ابادي کولو نه منع فرمايلي ده.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په دوويشتم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- د ا حديث د قبرونو په چونه کولو، او په هغي باندي ابادي کولو ياورباندي مسجدونه وغيره جوړولو دحرام والي ښکاره دليل دی، ځکه چې مړي نه دي کارونه ته محتاجه دی، او نه ورته دا کارونه څه فائده ورکوي.

2- جص: چوني ته وايي، کومه چې په ابادیانو کې استعمالیږي، او ددي دحرمت سبب هغه دادی چې کوم قبر چونه کړې شي، او په هغې باندي ابادئ وغیره وکړی شي، نو د عامو خلکو نظرونه دغه قبر ته راوړي، او بالاخره خلک دهغې قبرونو تعظیم شروع کړې، او په شرک کې اخته شي، نو ځکه اسلامي شریعت د قبرونو د چونه کولو نه منع فرمائلي ده.

3- دي حدیث نه معلومیږي، چې په قبر باندي کیناستل، یا هغې ته تکیه لګول، حرام دي ځکه چې په دي کې د مړی بې احترامي ده، او مسلمان چې څنګه په ژوند عزتمند وي نو د مرګ نه بعد به هم د هغې عزت او احترام کولی شي.

التحذير من فاحشة اللواط

85- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ وَجَدْتُمُوهُ يَعْمَلُ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ؛ فَاقْتُلُوا الْفَاعِلَ وَالْمَفْعُولَ بِهِ".

(سنن أَبِي داود، رقم الحديث 4462، وجامع الترمذي، رقم الحديث 1456، واللفظ لهما، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 2561، وقدحسن وصحح الألباني هذا الحديث).

د لواطت ګناه او دهغې سزا

د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دى، چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: څوک چې تاسي په لواطت ووينئ نو فاعل (چې دا فاحشه کوئ) او مفعول (چې دا فاحشه ورسره کيږي) دواړه قتل کړي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکي په شپږم نمبر حديث کي ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- لواطت: نارينه، چې نارينه ته په فاحشي سره راتګ وکړې، ديته لواطت وائي، دا يوه داسي ګناه ده چې د انسان دفطرت په خرابيدلو باندي او دهغه په بې عقلي باندي دلالت کوې، او دا ګناه ډير زيات ناوړه اثر کوې د انسان په صحت باندي، او په ټولنه باندي د بداخلاقۍ اثر کوې، او ددي ګناه په وجه باندي الله پاک د لوط عليه السلام قوم ته ډير دعبرت او سخت عذابونه ورکړل، د الله پاک ارشاد دی:(فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ) (سورة هود، الأية 82)

هر ګله چې زمونږ حکم راغی د عذاب نو مونږ دهغه کلي بره اړخ لاندي کړ، او په هغه مو د داسي کاڼو باران وکړ، چې د خټو جوړ او په اوور پخ شوي وو، لاندي باندي.

ما ينتفع به الميت

86- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ"(صحيح مسلم، رقم الحديث 14 -(1631))

هغه عملونه چې انسان ته دمرګ نه بعد هم فائده رسوي

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه فرمايلي دي: کله چې انسان مړشي، د هغه عملونه ختم شي، مګر دري عملونه نه ختميږي، صدقه جاريه، فائده مند علم، او نيکان بچې چې دمور او پلار دپاره دعا کوي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دي حديث نه معلوميږي، چې د انسان په مرګ سره دهغه عملونه ختميږي، مګر دا دري عملونه ددي اجر او ثواب به ورته د مرګ نه وروستو هم رسيږي، ځکه چې ددي عملونو سبب همدا خپله دی، او بچې هم د انسان کسب دی.

2- دا حديث شريف په دي هم دلالت کوي، چې مړي ته د قران لوستلو اجر او ثواب بښل مشروه نه دي، ځکه چې دا دنبي کريم صلی الله عليه وسلم نه ثابت نه دي، او نه دصحابه کرامو نه دا کار ثابت دی، او کوم کار چې نه پيغمبر کړی وي، او نه صحابه کرامو کړی وي، نو بيله شکه دا کار بدعت او ناروا وي.

3- دا حديث لار ښونه کوي، چې د انسان دپاره واده کول بهتره دي، ترڅو نيک او صالحه بچې يي پيدا شي، او دده دمرګ نه بعد ورته دعاګاني وکړي.

فضل تفطير الصائمين

87- عَنْ زَيْد بْنِ خَالد الْجُهَنِي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "مَنْ فَطَّرَ صَائمًا كَانَ لَهُ مثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لاَ يَنْقُصُ منْ أَجْرِ الصَّائمِ شَيْئًا".

(جامع الترمذي، رقم الحديث 807، واللفظ له، وسنن ابن ماجه، رقم الحديث 1746، وقال الإمام الترمذي عن هذا الحديث بأنه: حسن صحيح، وصححه الألباني)

روژه دار ته روژه ماتی ورکول او دهغې فضيلت

د زيد بن خالد الجهني رضي الله عنه روايت دی چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: چاچې روژه دار ته روژه ماتی ورکړ، نو ده ته به دروژه دار داجراو ثواب په شان اجر او ثواب ورکړی شي اودروژه داراجراو ثواب نه به هيڅ نه کميږي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث راوي ابو عبد الرحمن خالد الجهني رضي الله عنه جليل القدر صحابي دی د نبي كريم صلى الله عليه وسلم سره د حديبي په واقعه كې موجود وو اودفتح مكي په ورځ ده سره د خپلې قبيلئ جنډه په لاس كې وه، د حديث په كتابونو كې دده نه د نبي كريم صلى الله عليه وسلم يو اتيا حديثونه نقل دي، دده وفات په مدينه كې شوی دی، او چا ويلي چې په مصر كې وفات شوي، او داهم ويل شوي دي چې په كوفه كې وفات شوی دی، دده وفات كال أته اويا هجري دي چې دده عمر په دغه وخت كې پنځه اتيا كاله وو.

ددي حديث د فوائدو ځخه:

1- بيله شكه روژه دار ته روژه ماتی وركول، د خير اجر او ثواب كار دی، ځكه چې په دي سره د مسلمانانو په مينځ كې مينه او محبت پيدا كيږي، اګر كه دوي د وطن په لحاظ سره د يو بل نه جدا وي، همدغه شان روژه

دار ته روژه ماتی ورکول، دډیراجراو ثواب باعث ګرځي او په دي سره دروژه درداجر اوثواب نه هیڅ نه کمیږي.

2- هر مؤمن باید دخپل طاقت سره سم په دي حدیث باندي د عمل کولو کوشش وکړي.

من فضائل شهر رمضان

88- عَنْ أَنَس بْنِ مَالك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ دَخَلَ رَمَضَانُ؛ فَقَالَ رَسُولُ الله صَلَّى اَللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ: "إِنَّ هَذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَكُمْ، وَفيْه لَيْلَةٌ خَيْرٌ منْ أَلْف شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَهَا؛ فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ، وَلاَ يُحرمُ خَيْرَهَا إِلاَّ مَحرُومٌ".

(سنن ابن ماجه، رقم الحديث 1644، وحسنه الألباني وصححه)

رمضان د میاشتي غوره والی

د انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: بیشکه دا میاشت درمضان په تاسو راغله، او په دي کې یوه شپه ده چې د زرو میاشتو نه غوره ده، څوک چې ددغي

ورځې دخير نه محرومه شو، بيشکه د هر هغه خير نه محرومه شو ځکه چې ددي د خير نه نه محروميږي، مګر بي خيره انسان محروميږي.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په دريم نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- مياشت درمضان د برکت ، دخير، دذکرد قران دتلاوت مياشت ده په دي مياشت کې انسانان د دوزخ داور نه بچ کيږي، په دي مياشت کې يوه شپه ده چې په هغې کې نيک عمل د زرو مياشتو دنيک عمل نه غوره دی ددي دوجې نه چې څوک ددي دخير نه محرومه شو، بيشکه د هر خير نه محرومه شو.

2- دا حديث لار ښونه کوئ، چې بنده بايد د رمضان مياشت غنيمت وګڼي او په دي مياشت کې د الله پاک ډيره بندګې وکړي، او دا خرت تياري وکړي، ددي دپاره چې په دنيا او اخرت کې کامياب شي.

من أهم علامات المنافقين

89- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ، قَالَ: "آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلاَثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ".

(صحيح البخاري، رقم الحديث 33، واللفظ له، وصحيح مسلم، رقم الحديث 107 - (59)

د مناقانو ښکاره نښئ

د ابو هريره رضي الله عنه نه روايت د ی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: د منافق دري نښي دي: چې کله خبري کوې، دروغ وايي، او چې وعده وکړې، د هغې خلاف کوې، او چې امانت ورسره کيښودل شي، په هغې کې خيانت کوې.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اول نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو څخه:

1- دا حديث بنده ته ويره ورکوي، د دروغو ويلو نه، او د وعده خلافي نه، او په امانت کې د خيانت کولو نه، ځکه چې د ا دمنافق صفتونه دي.

2- منافق ديته وائي چې شر پټوي، او خير ښکار کوي.

3- ددي حديث معنى داده چې دا دري صفتونه دمنافق صفتونه دي.

إكرام حامل القرأن

90- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ: إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ، وَحَامِلَ الْقُرْآنِ غَيْرَ الْغَالِي فِيهِ وَالْجَافِي عَنْهُ، وَإِكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ الْمُقْسِطِ".

(سنن أَبِي داود، رقم الحديث 4843، وحسنه الألباني).

د قران والو عزت او اکرام

د ابو موسی الأشعري رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: بيشکه د الله پاک د تعظيم نه داهم ده چې د سپينګري بوډا، عزت او اکرام کول، او دقران والو، عزت او اکرام چې هغوې په قران کې غلو اودقران نه جفا نه کوې، او د عادل بادشاه عزت او اکرام کول.

د راوي پيژندنه: ددي حديث د راوي پيژندنه مخکې په اته ويشت نمبر حديث کې ذکر شوي ده.

ددي حديث د فوائدو ځخه:

1- د اسلام مبين دين د مشرانو عزت او احترام کولو ته ترغيب ورکوې.

2- دا حديث لار ښونه کوې، چې د قران والو عزت او احترام کول، دالله پاک تعظيم او دهغه د رضا سبب ګرځې، هغه څوک چې د قران، تلاوت کوې، او په قران عمل کوې دهغوې احترام او اکرام په کار دی.

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات، والصلاة والسلام على رسولنا محمد، وعلى ألِه وصحبه أجمعين.

فهرس المحتويات

رقم الصفحة	المحتويات
2	سريزه
6	د پاک حلال مال نه صدقه او دهغې فضيلت
9	د ین اسلام د اسانۍ دين دی
12	د قرباني ځني مسائل
15	په مانځه کې د امام تابعداري
18	په مانځه کې سلام ګرځول او دهغې طريقه
22	درياء او ځان شودني څخه ویره
25	د دجال ځيني نښي
27	قوم ته اوبه ورکول او دهغې آداب
29	د څښکلو آداب
31	په اسلام کې ممنوع څیزونه
33	دعوت قبلول واجب دي
36	د سهار او ماخوستن مونځ په جماعت سره کولو فضيلت:
39	اسلامي تعليماتو کې تصوير ويستل حرام دي
41	د خوراک آداب
43	د اوداسه طريقه
46	د ملائکو او پيريانو مينځ کې فرق
48	مسجد قبا کې د مانځه غوره والی
50	د ین اسلام د کمزورو سره مدد کولوته ترغيب ورکوي
52	د اسلام دين مينې او محبت ته ترغيب ورکوي.

صحت او فراغت غنيمت ګڼل پکار دي.	55
د ين اسلام د حقوقو ساتنه کوي.	57
پلار د زوي مال د ضرورت برابر اخستلی شي.	59
مانځه کې په تشو باندي لاسونه کېښودل جواز نلري.	62
په ولاړه خوراک او څښاک جواز لري.	65
د سورت اخلاص فضيلت	67
ځوانان بايد ودونه وکړي.	69
د نبي کريم صلی الله عليه وسلم خصوصيات	72
د جنت اوصاف	74
د قرباني په څاروي کې شراکت جائز دی	75
د جهنميانو رنګارنګ عذابونه	77
د لوې اختر ورځې	80
روژه او اخترونه د ټولو مسلمانانو سره يوځای	82
د ګناهونو نه ويره	83
دوکه حرام ده	85
د مانځه نه بعد دعاګاني	89
د ماښام اذکار	92
غروه خلک او دهغوې علامات	95
د بل چا حقوقو غصب کول حرام دي.	97
د ازميښت په وخت صبر پکار دی	99
حجر اسود جنتي کاڼی دی	100
په سفر کې روژه نيول او نه نيول دواړه جواز لري	101

103	په دبر شاه کې جماع کول حرام دي.
106	کله چې په تيمم سره مونځ وکړې شي او بآ وبه ملاوشي.
108	د لوريانو خدمت کول
111	مسجد ته د داخليدو او بهر وتلو دعا
118	مسجد ته داخليدو او بهر وتلو وخت کې درود ويل
120	د مسجد اداب
123	مسجد کې د ورک شي اعلان کول جواز نلري
128	په وترو کې دعا قنوت
130	د وترو مونځ قضايي رواړل
132	د وترو مسائل
134	ښکاره ګناه او دهغې وعيد
136	په احسان کې د مور حق زيات دی
137	عد مور او پلار نافرماني کول لويه ګناه ده
139	حلال تجارت کول او هغې ته ترغيب
140	ږيره پريښودل او دهغې اکرام کول
142	خرچه کې د اجر نيت کول
146	د غمرازۍ مسائل
148	اسلام د رحمت دين دی
150	غوره دعا
153	دظالم په مقابل کې د ځان دفاع کول
155	د زمکو غصب کول حرام دي
156	د مال د فتني نه ځان ساتل

د فرض مانځه نه بعد دعا ګاني	158
د مانځه بعد امام به مقتدیانو ته رامخ کوي	160
مسجدونه ته د ښځو تلل جائز دي	162
په موزو باندي مسحه او دهغې مسائل	164
په جرابو مسح او دهغې احکام	166
په حرم کې ورک شوی څیز راخستل ممنوع دي	169
د جهنمیانو اصاف	171
د جهنم اوصاف	172
د مرګ نه بعد ژوندون	173
چې خرما وي ولګه نشته	174
توبه او په هغې کې بیړه کول	176
خرڅلاو کې قسمونه کول منعه دي.	178
غیر الله باندي قسم کول حرام دي.	179
د مسواک فضیلت	181
د ښځو مقام په اسلام کې.	182
د صالحینو سره ملګرتوب کول	184
د بچې په دعا د مور او پلار درجې وچتیږي.	185
د جنب او جنابت مسائل	187
د الله پاک د ذکر نه شیطانان تښتي.	189
په سجده کې دعاګاني او هغې ته ترغیب	191
د قبر چونه کول حرام دي	193
لواطت او دهغې سزا	195

هغه څه چې مړي ته فائده ورکوي	197
روژه دار ته روژه ماتی ورکول او دهغې فضیلت	199
د رمضان د میاشتي فضیلت	201
د منافق نښي.	203
د قران والو اکرام کول	203
سرفهرست	204